

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗ
ΑΜΕΣΩΝ ΞΕΝΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ »

ΠΑΥΛΙΔΗ ΙΩΑΝΝΑ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου
Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Οκτώβριος 2015

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

**«Foreign Direct Investment:
The role of Institutional Factors »**

By

PAVLIDI IOANNA

**Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial
fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business
Strategy**

Piraeus, Greece, October 2015

Στους πολυαγαπημένους μου γονείς ,Χαράλαμπο και Αννέτα

Και στην αδελφή μου Βασιλική.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους συνέβαλαν με οποιοδήποτε τρόπο στην επιτυχή εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Θα πρέπει να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κ. Κωνσταντίνα Κοτταρίδη για την καθοδήγηση και την άμεση και ουσιαστική βοήθεια που μου παρείχε κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας.

Αισθάνομαι ότι είναι απαραίτητο να αναφερθώ στην πολύτιμη στήριξη, φροντίδα και συμπαράσταση των γονέων μου Χαράλαμπο και Αννέτα καθώς και της αδελφής μου Βασιλικής , χωρίς αυτούς όλη μου η προσπάθεια δεν θα μπορούσε να ευοδωθεί.

Τέλος ,θα ήθελα να ευχαριστήσω τις συμφοιτήτριες μου Σταυρούλα Τσινόρεμα , Ξανθή Γιαννακάκη ,Μαίρη Καραμπέτσου και Σταυρούλα Λαμπρινάκου με τις οποίες πορευθήκαμε μαζί και μοιραστήκαμε ερευνητικούς προβληματισμούς ,γνώσεις και απόψεις που εν τέλει συνέβαλαν στην εκπόνηση της τρέχουσας διπλωματικής.

Σας ευχαριστώ όλους από καρδιάς

«Ο ρόλος των θεσμών στην προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων»

Περίληψη

Σημαντικοί όροι : Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (Α.Ξ.Ε) ,Θεσμοί, Παγκόσμιοι Δείκτες Κρατικής Διακυβέρνησης

Η παρούσα εργασία εκπονείται με απώτερο σκοπό να εξετάσει τον συσχετισμό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και των Θεσμών.

Αναλυτικότερα ,η τρέχουσα διπλωματική εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια .Κατ' αρχάς , το πρώτο κεφάλαιο εξετάζει ορισμένες βασικές έννοιες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Συγκεκριμένα ,αναλύονται α) ο ορισμός των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων β)οι μορφές και οι τύποι των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων γ)οι προσδιοριστικοί παράγοντες πραγματοποίησης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων καθώς και δ) τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Εν συνεχεία ,στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται διεξοδική αναφορά σε έναν από τους βασικούς παράγοντες προσέλκυσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, τους Θεσμούς. Σε αυτό το κεφάλαιο πέραν της εννοιολογικής αναφοράς στους Θεσμούς γίνεται εκτεταμένη αναφορά και στους δείκτες μέτρησης της ποιότητας των Θεσμών όπως, Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας, Συμμετοχή και Λογοδοσία, Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης , Κράτος Δικαίου, Έλεγχος της διαφθοράς και Ποιότητα των Κρατικών ρυθμίσεων.

Επιπροσθέτως, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο συσχετισμός των προαναφερθέντων δεικτών με τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις . Τέλος ,στο τέταρτο κεφάλαιο ,το οποίο είναι και το πρακτικό κομμάτι της εργασίας προσπαθήσαμε να εξετάσουμε τον συσχετισμό μεταξύ των δεικτών κρατικής διακυβέρνησης και των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για 24 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 1996-2013 μέσω του στατιστικού πακέτου EViews.

«Foreign Direct Investment: The role of Institutional factors»

Abstract

Keywords: Foreign Direct Investment (F.D.I) , Institutions, World Governance Indicators

This dissertation aims to examine the correlation between FDI and Institutions.

More specifically, the current thesis consists of four chapters. The first chapter inspects some basic concepts of FDI: a) the definition of FDI, b) the forms and types of FDI, c) the main factors attracting FDI and d) the benefits and drawbacks of FDI, are all analyzed. In the second chapter there is a detailed reference to the Institutions, which constitute one of the main contributors to FDI attraction. Beyond the analysis of the institutions concept, there is an extensive focus on the indicators measuring the institutions quality such as political stability and absence of violence-terrorism, Participation and Transparency, Governance efficiency, Rule of Law, Corruption control and Quality of Governmental regulations. In addition, the third chapter presents the correlation between the above indicators and FDI. Finally, in the fourth chapter which is the practical piece of our work, we tried to examine the association between the state governance indicators and FDI for 24 European Union member states for the period from 1996 to 2013, using the ‘Eviews’ statistical package.

Περιεχόμενα

Περίληψη	i
Abstract.....	ii
Περιεχόμενα.....	iii
Κατάλογος Πινάκων	iv
Κατάλογος Διαγραμμάτων	vii
Κεφάλαιο 1^ο : Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	1
1.1 Εισαγωγή.....	1
1.2 Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	2
1.3 Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	3
1.4 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.....	6
1.4.1 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων-Κίνητρο	6
1.4.2 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων- Κατεύθυνση	7
1.4.3 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων-Στόχος.....	8
1.5 Προσδιοριστικοί παράγοντες της πραγματοποίησης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	9
1.6 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων	11
Κεφάλαιο 2^ο :Θεσμοί.....	14
2.1 Ορισμός.....	14
2.2 Ταξινόμηση θεσμών.....	14
2.3 Χαρακτηριστικά Θεσμών.	15
2.4 Γιατί υπάρχουν θεσμοί ;.....	16
2.5 Μηχανισμοί εμφάνισης θεσμών	17
2.5.1 Συμβατικοί κανόνες (Conventions).....	17
2.5.2 Ηθικοί κανόνες.....	17
2.5.3 Έθιμα και συνήθειες (άτυποι κοινωνικοί κανόνες)	18
2.5.4 Κράτος και Δίκαιο (τυπικοί θεσμοί).....	18
2.6 Θεσμική Αλλαγή	19

2.7 Δείκτες μέτρησης ποιότητας θεσμών.....	20
Κεφάλαιο 3^ο : Συσχετισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και Θεσμών.....	25
3.1 Εισαγωγή	25
3.1.1 Διαφθορά-Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	26
3.1.2 Γραφειοκρατία- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	27
3.1.3 Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	28
3.1.4 Κυβερνητικοί Κανονισμοί - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	28
3.1.5 Πνευματικά Δικαιώματα και Ιδιοκτησιακά Δικαιώματα- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.....	29
3.1.6 Κράτος Δικαίου –Άμεσες Ξένες Επενδύσεις	30
Κεφάλαιο 4^ο	32
4.1 Εμπειρική Ανασκόπηση	32
4.2 Αποτελέσματα	34
4.2.2 Περιγραφικά Στατιστικά	40
4.2.3 Ανάλυση Συσχέτισης	44
4.4.4. Οικονομετρικές Εκτιμήσεις.....	47
4.3 Συμπεράσματα	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	64

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 2.1: Συνιστώσες και Δείκτες της Διακυβέρνησης.

Πίνακας 2.2: Δείκτες Κυβερνητικής Αποτελεσματικότητας από το La Porta (1999).

Πίνακας 4.1 : : Στοιχεία Δεικτών –Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ.

Πίνακας 4.2: Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως Ποσοστό % επί του ΑΕΠ ανά Γεωγραφικό Τμήμα.

Πίνακας 4.3 : Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση για τους Δείκτες Διακυβέρνησης ανά Γεωγραφικό Τμήμα.

Πίνακας 4.4: Μέσοι Όροι για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως Ποσοστό % επί του ΑΕΠ ανά Χώρα.

Πίνακας 4.5: Μέσοι Όροι για τους Δείκτες Διακυβέρνησης ανά Γεωγραφικό Τμήμα .

Πίνακας 4.6: Συντελεστές Συσχέτισης Pearson των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ και των Δείκτες Διακυβέρνησης για Διαστρωματικά Δεδομένα.

Πίνακας 4.7: Συντελεστές Συσχέτισης Pearson των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ και των Δεικτών Διακυβέρνησης για Δεδομένα που Συνδυάζουν Διαστρωματική και Διαχρονική Διάσταση (Δεδομένα Panel)

Πίνακας 4.8 : Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , στο Σύνολο Ε.Ε.

Πίνακας 4.9 : Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , στο Σύνολο Ε.Ε.(Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Πίνακας 4.10 : Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Βόρειες Χώρες της Ε.Ε

Πίνακας 4.11: Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Βόρειες Χώρες της Ε.Ε. (Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Πίνακας 4.12: Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Ανατολικές Χώρες της Ε.Ε.

Πίνακας 4.13: Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Ανατολικές Χώρες της Ε.Ε. (Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Πίνακας 4.14: Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Νότιες Χώρες της Ε.Ε.

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 4.1 : Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 3, σε Επίπεδο Ε.Ε

Διάγραμμα 4.2 : Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 1, σε Επίπεδο Βορείων Χωρών Ε.Ε.

Διάγραμμα 4.3 : Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 2, σε Επίπεδο Ανατολικών Χωρών Ε.Ε.

Διάγραμμα 4.4 : Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 1, σε Επίπεδο Νότιων Χωρών Ε.Ε.

Κεφάλαιο 1^ο : Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

1.1 Εισαγωγή

Μια πλειάδα επιχειρήσεων κατάφεραν να επιτύχουν θεαματικούς ρυθμούς ανάπτυξης στηριζόμενες στην γρήγορη διεθνοποίηση και παγκοσμιοποίηση. Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις πλέον κινούνται σε μια «παγκόσμια οικονομία» (global economy) ή σε ένα «παγκόσμιο χωρίο» (global village). Αυτές οι φράσεις περιγράφουν τις ριζικές ανακατατάξεις που έχουν συμβεί στις μορφές, στον όγκο και την ταχύτητα των οικονομικών συναλλαγών μεταξύ διαφορετικών χωρών. Εκτός από την εντυπωσιακή απελευθέρωση των διεθνών ροών που πραγματοποιήθηκε την δεκαετία του 1990, καταλυτική συνεισφορά στην πραγματοποίηση των ανακατατάξεων αυτών, είχαν και τα ραγδαία τεχνολογικά άλματα και οι καινοτομίες που πραγματοποιήθηκαν στους τομείς των μεταφορών, των συγκοινωνιών, των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής. Οι εξελίξεις αυτές έχουν συνεισφέρει στην ουσιαστική μείωση του κόστους αλλά και του βαθμού δυσκολίας της διεξαγωγής των Διεθνών Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων. Μια επιχείρηση έχει την δυνατότητα να προσελκύσει τις ξένες αγορές και να επιτύχει τη διεθνή επιχειρηματική δραστηριοποίηση της με δύο ή και περισσότερους τρόπους, ανάλογα με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις των επιχειρηματιών της. Οι κυριότεροι τρόποι που χρησιμοποιούνται από τις επιχειρήσεις για να επεκταθούν διεθνώς σύμφωνα με τον Κυρκιλή Δ.(2010) είναι :

1. Εισαγωγή και εξαγωγή αγαθών: που αποτελούν τη παραδοσιακή διεθνή δραστηριότητα των οικονομικών μονάδων και συνίστανται στην αγορά αγαθών από το εξωτερικό και την πώληση αγαθών στο εξωτερικό αντίστοιχα. Εισαγωγή και εξαγωγή υπηρεσιών: οι οποίες συνίστανται, η μεν πρώτη, σε πληρωμές εκτός των συνόρων της χώρας όπου δραστηριοποιείται η οικονομική μονάδα ως αντάλλαγμα για την προσφορά υπηρεσιών σε αυτή από αλλοδαπές επιχειρήσεις και, η δε δεύτερη, σε εισπράξεις από το εξωτερικό για παροχή υπηρεσιών σε αλλοδαπούς.
2. Αδειοδότηση (Licensing): νοείται μια χορήγηση άδειας παραγωγής από μία επιχείρηση σε μία άλλη, με όρο τη χρήση συγκεκριμένης τεχνολογίας στα

πλαίσια συγκεκριμένης παραγωγικής διαδικασίας ή η χρήση και εκμετάλλευση μιας εμπορικής επωνυμίας –σήματος .

3. Δικαιόχρηση (Franchising): είναι μια μέθοδος διεθνούς επέκτασης μίας επιχείρησης που επιτυγχάνεται με την παροχή «δικαιώματος» ή αλλιώς «προνομίου» σε μια ξένη επιχείρηση (franchisee) να πωλήσει στην τοπική αγορά τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες της ξένης επιχείρησης προς αυτή την χώρα (franchisor) έναντι ενός μηνιαίου ή ετήσιου αντίτιμου ή ακόμα και έναντι ενός ποσοστού επί των κερδών που πραγματοποιεί ο franchisee.
4. Ξένες Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου (Foreign Portfolio Investment): έχουν την μορφή είτε της παροχής δανείων στο εξωτερικό είτε της κατοχής μετοχών επιχειρήσεων εισηγμένων σε χρηματιστήρια της αλλοδαπής ,είτε της βραχυχρόνιας τραπεζικής τοποθέτησης σε ξένο νόμισμα με στόχο την εκμετάλλευση διαφορετικών αποδόσεων μεταξύ ξένων χωρών.
5. Άμεσες Ξένες Επενδύσεις –Α.Ξ.Ε (Foreign Direct Investment-FDI): είναι οι επενδύσεις που γίνονται με στόχο τον έλεγχο περιουσιακών στοιχείων ή επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στην φιλοξενούσα χώρα (host country). Η φιλοξενούσα χώρα (host country) είναι η χώρα που δέχεται την επένδυση ,δηλαδή η χώρα όπου είναι εγκατεστημένη η θυγατρική εταιρία. Θα αναλυθεί διεξοδικά στην κάτωθι ενότητα.

1.2 Ορισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Σύμφωνα με το Ισοζύγιο Πληρωμών του Διεθνές Νομισματικού Ταμείου (5^η έκδοση) ,Άμεση Ξένη Επένδυση ορίζεται ως η επένδυση που περιλαμβάνει μια μακροπρόθεσμη σχέση και που απεικονίζει ένα διαρκές ενδιαφέρον μιας επιχειρηματικής οντότητας εδρεύουσας σε μια οικονομία (home country) (άμεσος επενδυτής) για μια επιχειρησιακή οντότητα εδρεύουσα σε μια άλλη οικονομία (host country) διαφορετική από αυτήν του επενδυτή. Ο σκοπός του άμεσου επενδυτή είναι να ασκήσει σε ένα βαθμό επιρροή στην διαχείριση της επιχείρησης, η οποία εδρεύει στην άλλη οικονομία.¹ Η Άμεση Ξένη Επένδυση περιλαμβάνει τη μεταφορά πέρα από τα εθνικά σύνορα ενός πακέτου διακριτών αλλά ταυτόχρονα συμπληρωματικών παραγωγικών εισροών. Οι εισροές αυτές είναι υλικές είτε άυλες. Το σύνολο των εισροών είναι αναγκαίο για την επιτυχή πραγματοποίηση της παραγωγικής

¹ Μελλάς Κ. &Πολλάλης,Γ.(2005), *Παγκοσμιοποίηση & Πολυεθνικές Επιχειρήσεις* ,Εκδόσεις Παπαζήση ,Αθήνα.

διαδικασίας και της εμπορικής διάθεσης του προϊόντος. Η μεταφορά των πόρων γίνεται χωρίς την παρεμβολή της αγοράς δεν έχει την μορφή της εμπορικής συναλλαγής ή μιας συμφωνίας Licensing ή Franchising αλλά γίνεται από την μητρική επιχείρηση προς τις θυγατρικές οι οποίες βρίσκονται ουσιαστικά κάτω από κοινή ιδιοκτησία.² Η πραγματοποίηση Άμεσης Ξένης Επένδυσης μεταβάλλει τις επιχειρήσεις σε πολυεθνικές, οι οποίες μπορούν να οριστούν με απλό τρόπο ως οι επιχειρήσεις εκείνες οι οποίες κατέχουν ή ελέγχουν παραγωγικές μονάδες (θυγατρικές επιχειρήσεις) σε περισσότερες από μια χώρες. Η έννοια του ελέγχου είναι κεντρική στον ορισμό των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Ο έλεγχος ασκείται όχι μόνο μέσω πλειοψηφικής συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο της θυγατρικής αλλά και όταν υπάρχει συμμετοχή μειοψηφίας. Το καθοριστικό σημείο του ελέγχου βρίσκεται στο βαθμό που η μητρική εταιρία επηρεάζει τη διαδικασία και, κυρίως, τα κριτήρια λήψης αποφάσεων της θυγατρικής. Η μητρική εταιρία, ακόμα και με συμμετοχή μειοψηφίας στη θυγατρική, είναι σε θέση να διατηρεί αποτελεσματικό έλεγχο, καθώς είναι ο αποκλειστικός προμηθευτής του πακέτου των τεχνολογικών εισροών και της τεχνογνωσίας οργάνωσης και συντονισμού της λειτουργίας των διαφορετικών πόρων που απαιτούνται για την παραγωγική διαδικασία. Με αυτήν την έννοια σημαίνει ότι η μητρική εταιρία καθορίζει τη συμπεριφορά της θυγατρικής σε μια σειρά από ζητήματα στρατηγικής σημασίας, όπως είναι η επιλογή τεχνολογίας, οι σχέσεις με τις εθνικές κυβερνήσεις, οι εργασιακές σχέσεις με τις εθνικές κυβερνήσεις, οι εργασιακές σχέσεις, η επενδυτική πολιτική, οι πηγές πρώτων υλών και ενδιάμεσων αγαθών και υπηρεσιών. Η κατοχή ενός ποσοστού 25% του μετοχικού κεφαλαίου της θυγατρικής είναι αναγκαία για την άσκηση αποτελεσματικού ελέγχου.

1.3 Μορφές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις χρησιμοποιούνται επεκταμένα και ο όγκος τους αυξάνεται με ταχύ ρυθμό, ενώ πραγματοποιούνται με τις ακόλουθες μορφές³:

1. Θυγατρική αποκλειστικής ιδιοκτησίας (wholly-owned subsidiary): Η επιχείρηση ιδρύει μια νέα επιχείρηση στην ξένη χώρα και είναι ο μοναδικός μέτοχος σε αυτήν. Η θυγατρική μπορεί να είναι μια εντελώς νέα επιχείρηση

² Κυρκιλής, Δ. (2010), Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

³ Μελλάς Κ. & Πολλάλης, Γ. (2005), Παγκοσμιοποίηση & Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

(Greenfield strategy) ή μια ήδη υπάρχουσα επιχείρηση ,την οποία εξαγόρασε (acquisition strategy). Αυτή του είδους η μορφή Άμεσων Ξένων Επενδύσεων διακατέχεται τόσο από πλεονεκτήματα όσο και από μειονεκτήματα.

Πλεονεκτήματα

- Η μητρική επιχείρηση διατηρεί το διοικητικό έλεγχο της θυγατρικής με όλα τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται αυτό για την διαμόρφωση και εφαρμογή των στρατηγικών της σε παγκόσμιο επίπεδο .Έτσι, η επιχειρησιακή στρατηγική της θυγατρικής αποτελεί ενσωματωμένο μέρος της ευρύτερης επιχειρησιακής στρατηγικής της μητρικής.
- Η μητρική αποκομίζει το σύνολο των κερδών της θυγατρικής.
- Επιτυγχάνονται οικονομίες κλίμακες λόγω της αύξησης των πωλήσεων του ομίλου.
- Η θυγατρική όντας σε μια ξένη χώρα διαφοροποιεί και εξειδικεύει τα παραγόμενα προϊόντα της ,έτσι ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες των καταναλωτών της εγχώριας αγοράς. Κατά αυτόν τον τρόπο ,η μητρική επιχείρηση διευρύνει τις παραγωγικές και εμπορικές δραστηριότητες της στο εξωτερικό.
- Η απόκτηση θυγατρικής αποκλειστικής ιδιοκτησίας στον ίδιο ή παρεμφερή τομέα παραγωγικής δραστηριότητας οδηγεί στην αύξηση, από πλευράς της μητρικής επιχείρησης ,του μεριδίου που ελέγχει στην παγκόσμια αγορά ,κάτι το οποίο είναι πολύ σημαντικό .

Μειονεκτήματα

- Η μητρική επιβαρύνεται με το σύνολο του οικονομικού κόστους του εγχειρήματος και αναλαμβάνει όλους τους κινδύνους .
- Η θυγατρική προσδιορίζεται ως ξένη ,πράγμα που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την κοινή γνώμη ,την κυβέρνηση και τις δημόσιες υπηρεσίες.

2. Κοινοπραξία (Joint Ventures): Η κοινοπραξία είναι αποτέλεσμα της συνεργασίας μίας ή περισσότερων ξένων επιχειρήσεων με μία ή περισσότερες

τοπικές επιχειρήσεις ,για τη δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή για την εξαγορά μιας ήδη υπάρχουσας τοπικής επιχείρησης .Οι εταίροι συνεισφέρουν κεφάλαια ,στελεχικό δυναμικό ,τεχνολογία και τεχνογνωσία .Συνήθως συνεισφέρουν τον παραγωγικό συντελεστή, στον οποίο υπερτερούν σε σχέση με τους υπόλοιπους εταίρους .

Όπως και με την Θυγατρική Αποκλειστικής Ιδιοκτησίας ,έτσι και η Κοινοπραξία χαρακτηρίζεται από πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα.

Πλεονεκτήματα

- Η επιχείρηση συνεργάζεται με κάποιον εταίρο, ο οποίος έχει τις κατάλληλες γνωριμίες και διασυνδέσεις ,γνωρίζει το περιβάλλον και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της χώρας με τον οποίο «μοιράζεται» το κόστος και τους κινδύνους του εγχειρήματος.
- Η νομοθεσία πολλών χωρών δίνει σημαντικά οικονομικά κίνητρα στις κοινοπραξίες ,ως αποτέλεσμα η ίδρυση της θυγατρικής να συνεπάγεται διαφυγόντα κέρδη.
- Συμβάλλει στην βελτίωση των αποτελεσμάτων συνέργειας και της συλλειτουργίας των δυο εταίρων.
- Δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και οικονομίες πεδίου, που είναι αποτέλεσμα της συμπαραγωγής.
- Βελτίωση της θέσης της επιχείρησης μέσα στην αγορά.
- Επέκταση σε νέες γεωγραφικές περιοχές.
- Ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων .
- Η πρόσβαση σε διευρυμένο τμήμα της αγοράς.
- Η διεύρυνση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.
- Δημιουργία ανταγωνιστικών προϊόντων.
- Η μείωση του μεταξύ τους ανταγωνισμού ,η αντιμετώπιση κοινού κινδύνου και η αποτροπή εισόδου νέου ανταγωνιστή στην αγορά.

Μειονεκτήματα

- Η επιχείρηση δεν έχει τον απόλυτο έλεγχο της διοίκησης της νέας επιχείρησης ,ως εκ τούτου δεν μπορεί να την εντάξει πλήρως στο στρατηγικό σχεδιασμό της.
- Σύμφωνα με την πρακτική εμπειρία ,πολλές φορές εμφανίζονται διαφορές και προστριβές μεταξύ των εταίρων, σχετικά με τους στόχους και στρατηγική της κοινοπραξία ,γεγονός που οδηγεί τις περισσότερες φορές σε διάλυση της.

3. Μερική Εξαγορά(Partial Acquisition): Η επιχείρηση αποκτά μέρος των μετοχών μιας τοπικής επιχείρησης. Η μερική εξαγορά είναι δυνατόν να είναι και αμοιβαία οπότε οι δυο επιχειρήσεις ανταλλάσσουν πακέτα μετοχών. Η συνεργασία τους μπορεί να πάρει την μορφή ανταλλαγής τεχνολογίας ή νέων προϊόντων ,συμφωνιών αμοιβαίας διανομής των προϊόντων τους, μακροχρόνιων συμφωνιών αμοιβαίας αγοράς προϊόντων. Τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αυτής της μορφής ταυτίζονται ,με μικρές διαφοροποιήσεις με αυτά των κοινοπραξιών.

1.4 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Στις παρακάτω υποενότητες γίνεται διεξοδική αναφορά στους τύπους των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ανάλογα με το κίνητρο ,την κατεύθυνση και το στόχο της επένδυσης.

1.4.1 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων-Κίνητρο

Σύμφωνα με τους Μελά, Κ. & Πολλάλη, Γ.(2005) μπορούμε να προσδιορίσουμε τέσσερις βασικούς τύπους Άμεσης Ξένης Επένδυσης με βάση το κίνητρο της επένδυσης:

A) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς αναζήτηση πλουτοπαραγωγικών πόρων (resource seeking).

- Φυσικοί Πόροι: Υπάρχουν επιχειρήσεις που προβαίνουν σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προκειμένου να αποκτήσουν συγκεκριμένους πλουτοπαραγωγικούς πόρους σε χαμηλό κόστος από ότι στην χώρα προέλευσης π.χ πετρέλαιο ,χαλκός ,αγροτικά προϊόντα όπως ζάχαρη, μπανάνα, καφές, τσάι.
- Φθηνό ανειδίκευτο ή μερικά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό: Πολυεθνικές επιχειρήσεις που προέρχονται από αναπτυγμένες χώρες, όπου οι μισθοί είναι υψηλή ψάχνουν για φθινό εργατικό δυναμικό στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Τεχνολογικές και διαχειριστικές ικανότητες: Στην κατηγορία αυτή των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων θα μπορούσαμε να συμπεριλάβουμε και επιχειρήσεις που ανήκουν στον τομέα των υπηρεσιών όπως τουρισμός, ιατρικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες.

Β) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς αναζήτηση αγορών (market seeking) : Ο στόχος αυτών των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών για την αγορά της χώρας υποδοχής ή/και γειτονικών αγορών.

Γ) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς αναζήτηση αποδοτικότητας (efficiency seeking): Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αφού έχουν κατοχυρώσει τους πλούτοπαραγωγικούς πόρους και τις αγορές που αναζητούν ,επιδιώκουν να οργανώσουν όλες αυτές τις δραστηριότητες προκειμένου ο πολυεθνικός όμιλος να κάνει την καλύτερη δυνατή χρήση των πλουτοπαραγωγικών πηγών του.

Δ) Άμεσες Ξένες Επενδύσεις προς αναζήτηση στρατηγικών πόρων ή ικανοτήτων (strategic asset seeking):Αυτός ο τύπος Άμεσων Ξένων Επενδύσεων περιλαμβάνει κυρίως πολυεθνικές επιχειρήσεις που στοχεύουν στη διατήρηση και βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας τους με την εξαγορά των πλουτοπαραγωγικών πόρων άλλων επιχειρήσεων.

1.4.2 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων- Κατεύθυνση

Η Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων με βάση την κατεύθυνση διαχωρίζονται σε δυο κατηγορίες: τις εσωτερικές (inward) και τις εξωτερικές (outward). Σύμφωνα με τον Ο.Ο.Σ.Α (Organization for Economic Co-Operation and Development-O.E.C.D)

εσωτερική Άμεση Ξένη Επένδυση (inward-F.D.I) είναι η επένδυση από έναν μη τοπικό άμεσο επενδυτή σε μια τοπική επιχείρηση άμεσης επένδυσης στη χώρα υποδοχής. Αντίθετα ,οι εξωτερικές Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (outward-F.D.I) ,είναι οι επενδύσεις από έναν τοπικό άμεσο επενδυτή σε μια άλλη μη-τοπική επιχείρηση Άμεσης Επένδυσης. Έτσι, η κατεύθυνση επιρροής από το ξένο επενδυτή είναι εξωτερική για την αναφερόμενη οικονομία.

1.4.3 Τύποι Άμεσων Ξένων Επενδύσεων-Στόχος

Οι τύποι των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων που σχετίζονται με τον στόχο της επένδυσης κατηγοριοποιούνται στις α)οριζόντιες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (horizontal F.D.I) β)κάθετες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (vertical F.D.I).Οριζόντιες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (horizontal F.D.I) ,δηλαδή επενδύσεις που γίνονται σε νέες αγορές, όταν η τοπική παραγωγή θεωρείται περισσότερο αποτελεσματική για τη διείσδυση στην αγορά σε σύγκριση με τις εξαγωγές από την χώρα προέλευσης.⁴ Οι λόγοι για τους οποίους μια επιχείρηση επιλέγει να κάνει οριζόντιες επενδύσεις σχετίζονται με το κόστος του διεθνούς εμπορίου και τα εμπόδια στο ελεύθερο εμπόριο. Μια επιχείρηση επιλέγει να τοποθετήσει τις παραγωγικές μονάδες κοντά στις μεγάλες αγορές για τα προϊόντα της ,έτσι ώστε να αποφύγει το κόστος μεταφοράς και διάφορα άλλα κόστη ή εμπόδια που σχετίζονται με τις εξαγωγές. Επιπλέον, δημιουργώντας μια τέτοια υποδομή στο εξωτερικό ,η πολυεθνική μπορεί να εκτελεί την παραγωγική διαδικασία ευρύτερα στην αγορά του εξωτερικού, και να εξυπηρετεί αυτή την αγορά με μικρότερο κόστος. Για να θεωρηθεί συμφέρον κάτι τέτοιο θα πρέπει η αγορά στο εξωτερικό να είναι μεγάλη ,έτσι ώστε να δικαιολογείται η ανάληψη του σταθερού κόστους παραγωγής στο εξωτερικό. Αλλιώς ,ενδεχομένως να συμφέρει την επιχείρηση να υποστεί το επιπλέον κόστος του διεθνούς εμπορίου⁵. Κάθετες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (vertical F.D.I) ,είναι οι επενδύσεις που γίνονται με στόχο τη μείωση του διεθνούς κόστους παραγωγής μιας διεθνικής επιχείρησης.⁶ Οι λόγοι για κάθετες επενδύσεις σχετίζονται με διαφορές στο κόστος παραγωγής. Οι

⁴ .⁶Παναγιώτης Γ.Λιαργκόβας (2007),Ξένες Άμεσες Επενδύσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

⁵ .⁷Σημειώσεις Καθ. Αλογοσκούφη Γ. (2005) ,Διεθνής Οικονομική

επιχειρήσεις τοποθετούν τα διάφορα στάδια της παραγωγής σε διάφορες χώρες ,ανάλογα με τα αν το στάδιο της παραγωγής είναι εντάσεως κεφαλαίου και ειδικευμένης εργασίας ή εντάσεως ανειδίκευτης εργασίας. Συνεπώς η απόφαση της επιχείρησης επηρεάζεται από παράγοντες που σχετίζονται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των διάφορων χωρών. Έτσι , οι διαδικασίες εντάσεως εργασίας πραγματοποιούνται σε χώρες με χαμηλό εργατικό κόστος και οι διαδικασίες εντάσεως κεφαλαίου ή εκείνες που απαιτούν εξειδικευμένη εργασία στη χώρα προέλευσης της επιχείρησης ή σε άλλη αναπτυγμένη οικονομία όπου υπάρχει επάρκεια κεφαλαίου και εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού ⁷.

1.5 Προσδιοριστικοί παράγοντες της πραγματοποίησης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Στην βιβλιογραφία καταγράφεται ένας σημαντικός αριθμός παραγόντων, οι οποίοι διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην τελική απόφαση του επενδυτή όσο αναφορά την επιλογή της χώρας /περιοχή για την πραγματοποίηση της επένδυσης. Οι παράγοντες αυτοί διαχωρίζονται σε πολιτικού και θεσμικού χαρακτήρα καθώς και σε παράγοντες οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα. Το OLI υπόδειγμα του Dunning (1977,1993) ενοποιεί γενικά όλους τους κύριους προσδιοριστικούς παράγοντες της διεθνούς παραγωγής. Η θεωρία του επεξηγεί τις δραστηριότητες των πολυεθνικών σε όρους πλεονεκτημάτων ιδιοκτησίας (ownership), εγκατάστασης (localization) και εσωτερίκευσης (internalization). Τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας αναφέρουν ότι εταιρεία που αποφασίζει να δραστηριοποιηθεί στο εξωτερικό πρέπει να έχει προϊόν ή παραγωγική διαδικασία τέτοια που της δίνουν πλεονέκτημα στην ξένη αγορά ώστε να απολαμβάνει κάποια ισχύ σε αυτήν. Αυτά τα πλεονεκτήματα μπορεί να είναι οι ανώτερες τεχνολογίες, η φήμη, τα εμπορικά σήματα και ονόματα ή άλλα άυλα περιουσιακά στοιχεία. Τα πλεονεκτήματα εγκατάστασης επιβάλλουν στην εταιρεία να έχει κάποιον λόγο να τοποθετεί την παραγωγή της στο εξωτερικό και όχι στην εγχώρια αγορά, έτσι πρέπει να αξιολογεί τις ευκαιρίες στην ξένη αγορά σε σχέση με την ντόπια. Συνήθως αναφέρονται σε διαφορές όπως το κόστος εργασίας, την εγγύτητα των αγορών, την υποδομή, το νομικό, κοινωνικό και πολιτικό πλαίσιο και άλλα. Τέλος, τα πλεονεκτήματα της εσωτερίκευσης δείχνουν ότι η εταιρεία θα πρέπει

να έχει λόγο να εκμεταλλεύεται το πλεονέκτημα ιδιοκτησίας της εσωτερικά και όχι με το να αδειοδοτεί κάποιες άλλες εταιρίες (ξένες).

Ως παράγοντες πολιτικού και θεσμικού χαρακτήρα ,σύμφωνα με την Ετήσια Έκθεση 2005 του Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ μπορούν να αναφερθούν ενδεικτικά οι εξής:

- Πολιτική και μακροοικονομική σταθερότητα.
- Διαφάνεια και σταθερότητα του θεσμικού πλαισίου.
- Αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης (αδειοδοτήσεις, δημιουργία εταιριών ,άδειες κατασκευής κ.λ.π)
- Ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και δυνατότητα επαναπατρισμού κερδών.
- Η δρομολόγηση προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης, άνοιγμα των δημοσίων αγορών στις ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι μέτρα που ερμηνεύονται από τους επενδυτές ως σημάδι της θέλησης των κυβερνήσεων να ευνοήσουν την οικονομία της αγοράς.

Πολιτικού και θεσμικού χαρακτήρα :

- Ικανοποιητικό μέγεθος αγοράς και υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης.
- Υποδομές και ειδικότερα οι μεταφορές και οι τηλεπικοινωνίες πρέπει να λειτουργούν άψογα ώστε να μην αποσκοπούν οι θυγατρικές μεταξύ τους.
- Η ύπαρξη προσφορά εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού σε τοπικό επίπεδο πού σημαντικό για τις πολυεθνικές και από το ίδιο το επίπεδο μισθού που επικρατεί στην χώρα.
- Η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού παραγωγικού ιστού επιχειρήσεων. Οι ξένοι επενδυτές χρειάζονται ως συνεργάτες επιχειρήσεις μικρού και μεσαίου μεγέθους ,ικανές να παρέχουν στις θυγατρικές τους αγαθά και υπηρεσίες σε ανταγωνιστικές τιμές και κυρίως αν είσαι σε θέση να ανταποκριθούν σε ποιοτικές προδιαγραφές και στο χρονοδιάγραμμα παράδοσης.

Πιο συγκεκριμένα ,οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αποφασίζουν να επενδύσουν σε συγκεκριμένους γεωγραφικούς χώρους με βάση: τα βασικά οικονομικά μεγέθη στις χώρες υποδοχής που είναι κυρίως το μέγεθος της αγοράς και το πραγματικό επίπεδο εισοδήματος ,τα επίπεδα δεξιοτήτων στις χώρες υποδοχής ,η διαθεσιμότητα των υποδομών και άλλοι πόροι που διευκολύνουν αποτελεσματικά την εξειδίκευση της παραγωγής ,η εμπορική πολιτική ,η μακροοικονομική και πολιτική σταθερότητα. Επίσης ,η εγκατάσταση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων μπορεί να επηρεαστεί από διάφορα κίνητρα που προσφέρουν οι κυβερνήσεις για να προσελκύσουν τις πολυεθνικές εταιρείες. Τα κίνητρα αυτά έχουν διάφορες μορφές και συμπεριλαμβάνουν τα φορολογικά κίνητρα ,όπως χαμηλούς φόρους για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ,χρηματοοικονομικά δάνεια κ.τ.λ.

1.6 Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για την χώρα υποδοχής

Σε αυτή την ενότητα θα γίνει ανάλυση των πλεονεκτημάτων αλλά και των μειονεκτημάτων που προκύπτουν για τις χώρες υποδοχής των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και αφορούν τη μεταφορά πόρων ,το ισοζύγιο πληρωμών και την οικονομική ανάπτυξη.

- **Το αποτέλεσμα της μεταφοράς πόρων**

Οι εισερχόμενες άμεσες επενδύσεις δεν σημαίνουν απλά την εισροή κεφαλαίων στη χώρα, αλλά και πολύ περισσότερο την εισροή τεχνολογίας και τεχνογνωσία, δεξιοτήτων στην οργάνωση ,στη διοίκηση και στο marketing. Η εισροή αυτών των πόρων μπορεί να αυξήσει τη δυνατότητα των οικονομιών. Συγκεκριμένα , η εισαγωγή τεχνολογίας και τεχνογνωσίας στην παραγωγή ,αποφεύγει τον υψηλό επιχειρηματικό κίνδυνο που χαρακτηρίζει την παραγωγή καινοτομίας και απελευθερώνει τους σε στενότητα ευρισκόμενους πόρους, με αυτό τον τρόπο μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε άλλες παραγωγικές δραστηριότητες που αυξάνουν περαιτέρω το εθνικό προϊόν.⁸ Από την άλλη πλευρά η εισαγωγή τεχνολογίας από το εξωτερικό διατρέχει κάποιους κινδύνους γιατί η χρήση τεχνολογίας έντασης κεφαλαίου αυξάνει την πιθανότητα ανεργίας της ανειδίκευτης εργασίας, υποχρεώνει τον αγοραστή να αγοράζει ακριβό μηχανολογικό εξοπλισμό από την μητρική εταιρεία

⁸ Ζαρωτιάδης Γρηγόρης (2005).Σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία των Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος Οικονομικών Επιστήμων ,Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων ,σελ13.

και επιδεινώνει την ανισοκατανομή του εισοδήματος καθώς αυξάνεται η ζήτηση και συνεπώς η τιμή των συντελεστών που βρίσκεται στην ανεπάρκεια ⁹

- **Το αποτέλεσμα στο ισοζύγιο πληρωμών**

Οι αναπτυσσόμενες χώρες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα διεθνούς ρευστότητας κάτι που αποτελεί έναν σοβαρό περιστατικό και ανασχετικό παράγοντα για την ανάπτυξη τους. Ένα αρχικό σημείο θεώρησης της συνεισφοράς των πολυεθνικών επιχειρήσεων στα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών εντοπίζεται στο δείκτη εισροών-εκροών κεφαλαίου που δημιουργούνται από τις επενδύσεις των πολυεθνικών επιχειρήσεων. Για να είναι θετική η επίπτωση των ξένων ιδιωτικών επενδύσεων στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας υποδοχής τους, θα πρέπει ο ρυθμός εισροής του ξένου κεφαλαίου να είναι μεγαλύτερος από τον ρυθμό εκροής του κεφαλαίου για εξυπηρέτηση και απόσβεση των ξένων επενδύσεων. Ενώ βραχυχρόνια οι επενδύσεις που γίνονται από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις τα προβλήματα ισοζυγίου πληρωμών που θα αντιμετωπίζουν οι αναπτυσσόμενες χώρες, μακροχρόνια τα ίδια προβλήματα θα οξυνθούν. Και αυτό δεν αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα μόνο των αναπτυσσόμενων χωρών. Το ίδιο πρόβλημα αντιμετωπίζουν μακροπρόθεσμα και οι αναπτυγμένες χώρες από την εγκατάσταση των πολυεθνικών επιχειρήσεων.¹⁰

- **Το αποτέλεσμα στην οικονομική ανάπτυξη**

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις μπορεί να λειτουργούν σαν μεταφορές του εκσυγχρονισμού και σαν μέσο σύνδεσης των χωρών υποδοχής με την παγκόσμια οικονομία ή μπορεί να δημιουργήσουν για τις χώρες αυτές μια κατάσταση ακόμη μεγαλύτερης εξάρτησης. Αυτός σημαίνει, ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις μπορεί να αποτελούν σημαντικές πηγές τεχνολογίας και με την μεταφορά τεχνολογικών πόρων και δεξιοτήτων πέρα από τα εθνικά σύνορα να επιδρούν στη διαδικασία και το χαρακτήρα της οικονομικής μεγέθυνσης των χωρών που εγκαθίσταται. Από την άλλη πλευρά, είναι δυνατό οι εισροές Ξένων Ενδύσεων να έχουν επιβραδυντική επίπτωση στο ρυθμό της οικονομικής επέκτασης των χωρών υποδοχής. Αναφερόμαστε στην αρνητική σχέση που υπάρχει μεταξύ ρυθμού αύξησης του

⁹ Κυρκιλής, Δ. (2010), *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Εκδόσεις Κριτική*, Αθήνα

¹⁰ Παπανδρέου Βάσω (1981), *Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και αναπτυσσόμενες Χώρες*, Εκδόσεις Gutenberg.

εισοδήματος των χωρών υποδοχής και του βαθμού διείσδυσης των πολυεθνικών επιχειρήσεων στις οικονομίες των χωρών αυτών. Διότι, όσος μεγαλύτερο είναι το ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας που ελέγχεται από το ξένο ιδιωτικό κεφάλαιο τόσο χαμηλότερος είναι ο ρυθμός αύξησης του συνολικού εισοδήματος.¹¹

¹¹Κορκιλής,Α.(2010),*Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ,Εκδόσεις Κριτική ,Αθήνα*

Κεφάλαιο 2^ο :Θεσμοί

2.1 Ορισμός

Οι κοινωνιολόγοι χρησιμοποιούν τον όρο θεσμός για να περιγράψουν τις βασικές κοινωνικές δομές ,οι οποίες οργανώνουν ,διευθύνουν και εκτελούν τις ζωτικές λειτουργίες της κοινωνίας .Κάθε θεσμός στηρίζεται σε κάποια τυποποιημένη λύση για ένα σύνολο προβλημάτων. Μπορεί κάλλιστα ένας θεσμός να επιτελεί περισσότερες από μία λειτουργίες ή πολλοί θεσμοί να συμμετέχουν στην εκτέλεση της ίδιας λειτουργίας .Επιπλέον ,υπάρχει μεγάλη ποικιλία από αλληλοσυνδεόμενους θεσμούς ,οι οποίοι υπηρετούν ένα πλήθος αναγκών και επιθυμιών ανθρώπων. ¹² Είναι οι ανθρωπίνως επινοημένοι περιορισμοί που διαμορφώνουν την ανθρώπινη αλληλοεπίδραση. Κατά συνέπεια ,διαμορφώνουν κίνητρα για την ανθρώπινη ανταλλαγή ,είτε αυτή είναι πολιτικοί, κοινωνικοί είτε οικονομικοί. Η θεσμική αλλαγή διαμορφώνει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινωνίες εξελίσσονται μέσα στον χρόνο και συνεπώς αποτελεί το κλειδί για την κατανόηση της ιστορικής αλλαγής.

2.2 Ταξινόμηση θεσμών

Οι θεσμοί μπορεί να είναι τυπικοί (formal institutions) που έχουν τη μορφή των τεθειμένων κανόνων δικαίου. Το σύνταγμα ,οι νόμοι και τα κανονιστικά διατάγματα αποτελούν τέτοιου είδους τυπικούς θεσμούς που ουσιαστικά μετατρέπουν σε κανόνες δικαίου τις επιλογές μιας συγκριμένης χρονικά και τοπικά κοινωνίας. Υπάρχουν, όμως και οι άτυποι θεσμοί (informal institutions),κυρίως κανόνες κοινωνικής συμπεριφοράς (social norms) που αποτελούν το απαραίτητο υπόβαθρο για να λειτουργήσουν οι τυπικοί θεσμοί. Οι κανόνες αυτοί δεν πηγάζουν από νομοθετική διαδικασία. Διαμορφώνονται μέσα στην κοινωνία, ιδίως όταν υπάρχει απουσία τυπικών θεσμών ή όταν οι τυπικοί θεσμοί δεν φαίνεται να επιλύουν αποτελεσματικά τα κοινωνικά προβλήματα .Η κοινωνία αντιδρά στην αταξία που προκαλούν οι ελλειπείς ή προβληματικοί τυπικοί θεσμοί δημιουργώντας μια «αυθόρμητη τάξη»¹³ .Οι κυριότεροι μορφές άτυπων θεσμών είναι οι συμβατικοί

¹² Michael Hughes & Caroryl J. Kroehler (2007) ,*Κοινωνιολογία :Οι βασικές έννοιες*, Εκδόσεις Κριτική .

¹³ Αριστείδη Χατζή (2011),*Θεσμικό Έλλειμμα, Φύλλο Ελευθερίας* σελ.133-140

κανόνες (conventions) με αυτοπροστατευόμενη δομή, ηθικοί κανόνες με εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου και έθιμα και συνήθειες που ελέγχονται από τους άλλους, ενώ ο σημαντικότερος τυπικός θεσμός είναι η έννομη τάξη και οι κανόνες δικαίου με το κράτος ως ελεγκτικό φορέα. ¹⁴

2.3 Χαρακτηριστικά Θεσμών.

Τα βασικά χαρακτηριστικά των θεσμών είναι: ¹⁵

- Είναι συλλογικό δημιούργημα. Δεν δημιουργείται από μεμονωμένα άτομα ,αλλά από τη συλλογική κοινωνική ζωή.
- Δεν καταργούνται από ένα άτομο. Το κάθε μέλος της κοινωνίας μπορεί να διαφωνεί με τη λειτουργία και τους σκοπούς ενός θεσμού. Δεν μπορεί ,όμως, να καταργήσει μόνο του. Υπάρχουν θεσμοί υποχρεωτικοί (όπως η εννεαετής υποχρεωτική εκπαίδευση). Στους υποχρεωτικούς θεσμούς η συμμετοχή του ατόμου επιβάλλεται με τυπική πράξη (νόμος).Υπάρχουν και θεσμοί μη υποχρεωτικοί (π.χ γάμος)

Οι θεσμοί ως συλλογικό δημιούργημα εμφανίζονται και παγιώνονται στην ζωή των κοινωνιών με δύο τρόπους:

A) Θεσμοποίηση: Οι άνθρωποι ικανοποιούν τις ανάγκες τους μέσα από σχέσεις και ρόλους .Με το πέρασμα του χρόνου ένας τρόπος ικανοποίησης των αναγκών παγιώνεται ,μονιμοποιείται μέσα από την επανάληψη και γίνεται καθολικά αποδεκτός .Το έθιμο γίνεται θεσμός όταν ο τρόπος ,οι ρόλοι και οι σχέσεις που υποδεικνύει για την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας γίνονται καθολικά αποδεκτά.

B) Θεσμοθέτηση: Είναι η δημιουργία ενός θεσμού με νόμο. Στις σύγχρονες κοινωνίες οι θεσμοί δημιουργούνται και ρυθμίζονται από νόμους. Παράδειγμα θεσμοθέτησης είναι το δικαίωμα ψήφου.

¹⁴ Douglass C.North (2006), Θεσμοί ,Θεσμική αλλαγή και Οικονομική Επίδοση ,Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
¹⁵ Κώστας Ν.Θεριανός & Νίκος Δ. Φωτόπουλος , Βασικές αρχές κοινωνικών επιστημών ,Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα .

2.4 Γιατί υπάρχουν θεσμοί ;

Θεσμοί είναι κοινωνικά κυρώσιμα πλέγματα κανόνων που συντονίζουν ανθρώπινες δραστηριότητες με τη δημιουργία σταθερών προσδοκιών. Η διαχρονική τους ισχύ στηρίζεται σε μηχανισμούς κοινωνικού ελέγχου που διαμορφώνουν κανονικότητες στην ανθρώπινη συμπεριφορά και προσφέρουν λύσεις σε κοινωνικές συγκρούσεις και διαφορές .Οι θεσμοί ορίζουν τους κανόνες του κοινωνικού παιχνιδιού που εφαρμόζουν οι κοινωνικές μονάδες για να επιτύχουν συνεργασία μεταξύ τους. Οι θεσμοί συντονίζουν δραστηριότητες και ανεβάζουν την ευημερία σε υψηλότερο επίπεδο από εκείνο που θα προσέφερε η κοινωνικά συντονιστή δράση του πρωτόγονου ανθρώπου. Στην σύγχρονη ατομοκρατική θεωρία των θεσμών ,η επιδίωξη αύξησης της προσωπικής ευημερίας φέρνει τον άνθρωπο σε σύγκρουση με τους άλλους που επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό. Συνέπεια είναι η δημιουργία κοινωνικών προβλημάτων που είναι δυνατόν να λυθούν με κάποια μορφή συνεργασίας μεταξύ των μελών της κοινωνικής ομάδας. Οι θεσμοί ρυθμίζοντας την ανθρώπινη συμπεριφορά προσφέρουν δυνατότητες συνεργασίας που αυξάνει την ευημερία όλων. Στη βάση της λειτουργίας των θεσμών βρίσκεται η ανάγκη να επιλυθούν προβλήματα που δημιουργούν η εγγενής τάση του ανθρώπου να επιδιώκει ικανοποίηση του δικού του συμφέροντος. Ως απλοί συντονιστικοί θεσμοί λύνουν προβλήματα συνεργασίας σε περιοχές που είναι δυνατή και συμβατή η αύξηση της ευημερίας όλων των μετεχόντων ,ως συγκρουσιακοί θεσμοί εξισορροπούν αντίθετα συμφέροντα και επιδιώκουν στόχους που μόνο συλλογικά μπορούν να ικανοποιηθούν .Γενικότερα ,μπορεί να λεχθεί ότι η εμφάνιση θεσμών ως εργαλείων επίλυσης κοινωνικών προβλημάτων για έναν άνθρωπο που επιδιώκει ικανοποίηση του ίδιου συμφέροντος και διαθέτει περιορισμένες ικανότητες επεξεργασίας πληροφοριακών στοιχείων οδηγεί στη διαμόρφωση σταθερών προσδοκιών που διευκολύνουν τις ανθρώπινες συναλλαγές και αυξάνουν την κοινωνική ευημερία.¹⁶

¹⁶ Πέτρου Α. Γέμτου (2001) ,Οικονομία και Δίκαιο ,Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα

2.5 Μηχανισμοί εμφάνισης θεσμών

Σύμφωνα με τον Πέτρου Α. Γέμτου (2001) , οι θεσμοί δημιουργούνται είτε ως προϊόντα συλλογικών αποφάσεων και δράσης (*σχεδιασμένοι θεσμοί*) είτε ως μη επιδιωκόμενα αποτελέσματα κοινωνικών δράσεων (*αυτοφυείς θεσμοί*). Ένα σύνολο κανόνων που διαμορφώνονται με ηθελημένη συλλογική δράση εμφανίζουν τα λιγότερα θεωρητικά προβλήματα, παρόλο που ,λίγοι θεσμοί έχουν στο σύνολο τους συνειδητά σκόπιμο χαρακτήρα. Στους αυτοφυείς θεσμούς οι μηχανισμοί εμφάνισης παίρνουν άλλη μορφή. Οι μετέχοντες επιδιώκουν να λύσουν ατομικά προβλήματα και η «κοινωνική» λύση είναι μη επιδιωκόμενο αποτέλεσμα των προσπαθειών τους να αυξήσουν την ευημερία τους .Οι μηχανισμοί δημιουργίας κοινωνικών θεσμών και οι τρόποι ελέγχου της εφαρμογής τους παίρνουν διαφορετικές μορφές στους διάφορους τύπους εμφάνισης τους. Στις παρακάτω υποενότητες γίνεται εκτενή αναφορά στους διάφορους μηχανισμούς.

2.5.1 Συμβατικοί κανόνες (Conventions)

Χαρακτηριστικό των συμβατικών κανόνων είναι ο αυτόελεγχόμενος και αυτοπροστατευόμενος χαρακτήρας τους: μετά την εμφάνιση τους κανένας δεν έχει κίνητρο να παραβιάσει κανόνες που όλοι οι άλλοι τηρούν. Οι συμβατικοί κανόνες έχουν περιορισμένη ή και μηδενική κανονιστική δεσμευτικότητα: στηρίζονται στη φρόνιμη συμπεριφορά εκείνων στους οποίους απευθύνονται και στην προσπάθεια τους να λύσουν αποτελεσματικά κοινωνικά συντονιστικά προβλήματα. Οι άνθρωποι μαθαίνουν από τους άλλους ή από την δική τους εμπειρία ότι ισχύει μια συμβατική πρακτική και την ακολουθούν ,γιατί είναι προς το συμφέρον τους. Οι συμβατικοί κανόνες και οι πρακτικές εμφανίζονται είτε ως αποτέλεσμα συλλογικής απόφασης είτε ως αυτοφυές προϊόν κοινωνικών διαδράσεων.

2.5.2 Ηθικοί κανόνες

Οι κανόνες της ηθικής αφορούν βασικές προϋπόθεσης κοινωνικής συμβίωσης που είναι ανεξάρτητες από πολιτιστικές και γεωγραφικές διαφοροποιήσεις .Είναι κοινωνικές κατασκευές που δημιουργήθηκαν για να βοηθήσουν στην λύση επαναλαμβανόμενων προβλημάτων που προκύπτουν από την ανθρώπινη φύση και

αποσκοπούν στη δημιουργία και διατήρηση κατάλληλων κοινωνικών σχέσεων για θέματα και συμφέροντα ιδιαίτερης σημασίας. Οι μηχανισμοί ελέγχου τήρησης τους βρίσκονται μέσα στην ίδια την ανθρώπινη προσωπικότητα. Επιταγές ,όπως η προστασία των παιδιών ,η μη αφαίρεση ανθρώπινης ζωής , η τήρηση των υπεσχημένων ,η υποχρέωση να λέγεται αλήθεια , ο σεβασμός των περιουσιακών δικαιωμάτων έχουν καθολικό χαρακτήρα και συνδέονται άρρηκτα με τη συνοχή και τη λειτουργικότητα των κοινωνικών ομάδων. Η ύπαρξη τέτοιων γενικών κανόνων και επιταγών δε σημαίνει ωστόσο και ότι καθολική είναι η τήρηση τους. Πολλές κοινωνικές μονάδες παραβιάζουν, όταν συγκρούονται με τα συμφέροντα τους. Η λειτουργία και τήρηση των ηθικών κανόνων είναι πιθανότερη σε μικρές ομάδες ,αφού εκεί είναι μεγαλύτερη και η προσδοκία να συμπεριφέρονται ηθικά και οι άλλοι. Μικρότερη είναι η πιθανότητα να ισχύουν γενικοί ηθικοί κανόνες σε σύγχρονες κοινωνίες με απρόσωπη κοινωνική δομή και μεγαλύτερες σε γειτονίες ,χωρία ή μικρές ομάδες με προσωπικές σχέσεις και έντονη την παρουσία της σκιάς του μέλλοντος.

2.5.3 Έθιμα και συνήθειες (άτυποι κοινωνικοί κανόνες)

Οι άτυποι κοινωνικοί κανόνες ρυθμίζουν διαπροσωπικές σχέσεις και προσφέρουν λύσεις σε κοινωνικές συγκρούσεις και διαφορές με μηχανισμούς ελέγχου την επιδοκιμασία ή αποδοκιμασία των μελών την κοινωνικής ομάδας . Η διαφορά από τους ηθικούς κανόνες που αφορούν ,βασικές προϋποθέσεις της κοινωνικής ζωής ,είναι ότι επιδιώκουν λύσεις κοινωνικών προβλημάτων μικρότερης σημασίας με τρόπους που εξαρτώνται από τις πολιτιστικές αξίες και τα πρότυπα ζωής των διαφόρων κοινοτήτων.

2.5.4 Κράτος και Δίκαιο (τυπικοί θεσμοί)

Σε μικρές ομάδες με στενές προσωπικές σχέσεις, οι άτυποι θεσμοί αρκούν κατά κανόνα για να διαμορφώσουν μια αποτελεσματική κοινωνική τάξη. Στις πρωτόγονες κοινωνίες τα κοινωνικά προβλήματα λύνονταν με άτυπους κοινωνικούς θεσμούς (συμβατικούς και ηθικούς κανόνες ,ήθη και έθιμα) χωρίς να χρειάζεται η παρουσία ενός επιπλέον θεσμού που θα διασφάλιζε την τήρηση και την εφαρμογή των κανόνων αυτών. Η κοινωνική εξέλιξη οδήγησε ωστόσο στη δημιουργία μεγάλων και

απρόσωπων κοινωνιών που παρόλο που περιέχουν ως υποσύνολα μικρές κοινωνικές ομάδες δεν μπορούν να λύσουν στη βάση προσωπικών σχέσεων και συγκινησιακών δεσμών ,όπως στις πρωτογενές κοινωνίες . Για αυτό το λόγο , είναι αναγκαίος νέος θεσμός ,το κράτος που με τις κυρώσεις που επιβάλλει διασφαλίζει την τήρηση κοινωνικών κανόνων από ανθρώπους που επιδιώκουν το ίδιο συμφέρον. Γενικότερα ,η εμφάνιση τους κράτους και η συγκέντρωση του μηχανισμού κυρώσεων σε ενιαίο φορέα είναι αποτέλεσμα των προσπαθειών ατομικών κοινωνικών μονάδων να λύσουν το πρόβλημα της προστασίας τους από επιθέσεις άλλων αλλά και το πρόβλημα της προστασίας της εμπιστοσύνης που είναι προϋπόθεση αποτελεσματικής συνεργασίας και συμπεριφοράς στον κοινωνικό χώρο. Το κράτος ως οργανισμός δημιουργεί δίκαιο είτε κατασκευάζοντας με συνειδητή απόφαση των οργάνων του νέους κανόνες δικαίου ή εφοδιάζοντας με κατάλληλη προσαρμογή υφιστάμενους άτυπους κανόνες με κυρώσεις. Και στις δύο περιπτώσεις η έννομη τάξη διασφαλίζεται με ένα σύστημα κεντρικού καταναγκασμού και κυρώσεων που τη διαφοροποιεί από την τάξη που δημιουργούν άτυποι θεσμοί.

2.6 Θεσμική Αλλαγή

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει ο ρόλος των θεσμών σε μια κοινωνία είναι να μειώσουν την αβεβαιότητα εδραιώνοντας μια σταθερή δομή για την ανθρώπινη αλληλεπίδραση. Αλλά η σταθερότητα των θεσμών δεν αντικρούει σε καμία περίπτωση το γεγονός ότι αλλάζουν. Από τις συμβάσεις ,τους κωδικούς και τους κανόνες συμπεριφοράς στο γραπτό και στο εθιμικό δίκαιο και ως τα συμβόλαια μεταξύ ατόμων, οι θεσμοί εξαλλάσσονται και συνεπώς, διαρκώς τροποποιούν τις διαθέσιμες επιλογές μας. Οι αλλαγές στα όρια μπορεί να είναι τόσο αργές και ψυχρές ως προς τον χαρακτήρα τους ώστε πρέπει να αποστασιοποιηθούμε προκειμένου να τις αντιληφθούμε, παρότι ζούμε σε ένα κόσμο ,όπου η ταχύτητα των θεσμικών αλλαγών είναι ιδιαίτερα εμφανής. Η θεσμική αλλαγή είναι μια πολύπλοκη διαδικασία καθώς οι αλλαγές στα όρια μπορεί να είναι απόρροια αλλαγών στους κανόνες ,στους ανεπίσημους περιορισμούς και στο είδος και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής τους. Επιπλέον, οι θεσμοί αλλάζουν χαρακτηριστικά με τρόπο επαυξητικό μάλλον παρά ασυνεχή. Ο τρόπος και ο λόγος για τον οποίο οι θεσμοί αλλάζουν επαυξητικά και η αιτία που ακόμη και οι ασυνεχείς αλλαγές (όπως η επανάσταση και η κατάκτηση) δεν είναι ποτέ εντελώς ασυνεχείς είναι της ενσωμάτωσης των ανεπίσημων περιορισμών

στις κοινωνίες .Παρόλο που οι επίσημοι κανόνες μπορούν να αλλάξουν από την μια στιγμή στην άλλη ,ως αποτέλεσμα πολιτικών ή δικαστικών αποφάσεων ,οι ανεπίσημοι περιορισμοί που ενσωματώνονται στα έθιμα ,στις παραδόσεις και στους κώδικες συμπεριφοράς είναι πού περισσότερο απρόσβλητοι από εσκεμμένες πολιτικές.¹⁷

2.7 Δείκτες μέτρησης ποιότητας θεσμών

Η αποτελεσματική διαχείριση των προβλημάτων, αλλά και των οραμάτων μιας κοινωνίας που γίνεται διαρκώς πολυπλοκότερη, επιβάλλει να συνεξετάζονται σε ενιαίο εννοιολογικό πλαίσιο οι έννοιες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, της κοινωνίας των πολιτών, της λογοδοσίας και του σεβασμού της διαφορετικότητας. Αυτή είναι και η μεγάλη χρηστικότητα του ορισμού της διακυβέρνησης. Το 1993 η Παγκόσμια Τράπεζα ορίζει ως διακυβέρνηση τη ‘μέθοδο μέσω της οποίας γίνεται η διαχείριση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών πόρων μιας χώρας για την ανάπτυξη’.¹⁸ Έχει ενδιαφέρον να αναφέρουμε ότι για πολλά χρόνια, μεγάλοι διεθνείς Οργανισμοί Οικονομικής βοήθειας προς τις αναπτυσσόμενες χώρες (όπως η World Bank) έδιναν ιδιαίτερη έμφαση στη σταθεροποίηση και τις μεταρρυθμίσεις των κρατών που συντριπτικά επικεντρώνονταν στην μείωση του κράτους και την εφαρμογή εκτεταμένων αποκρατικοποιήσεων. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 αρχίζει να παρατηρείται μια σημαντική στροφή στην πολιτική της Παγκόσμιας Τράπεζας, καθώς συνειδητοποιεί ότι οι περισσότερες από τις κρίσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες αντανακλούν στην ουσία τους προβλήματα που σχετίζονται κυρίως με την ποιότητα διακυβέρνησης και όχι μόνο με τις οικονομικές επιλογές. Ως εκ τούτου εισάγει ένα νέο πακέτο κριτηρίων που περιλαμβάνει θέματα όπως η διαφάνεια, η λογοδοσία και η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος. Στο πλαίσιο αυτό, η Παγκόσμια Τράπεζα εισήγαγε ένα νέο τρόπο θεώρησης της διακυβέρνησης: τη χρηστή διακυβέρνηση. Σύμφωνα με τον Kaufmann (2004) , υπάρχουν έξι δείκτες διακυβέρνησης, με βάση τον ορισμό της διακυβέρνησης. Στον ορισμό της διακυβέρνησης περιλαμβάνει τις

¹⁷ Douglass C.North (2006), *Θεσμοί ,Θεσμική αλλαγή και Οικονομική Επίδοση* ,Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

¹⁸ Brindusa Anghel (2005), *Do Institutions affect Foreign Direct Investment?*

παραδόσεις και τους θεσμούς μέσω των οποίων ασκείται η εξουσία και έχει ως συνιστώσες¹⁹:

1. Την δημοκρατικότητα των διαδικασιών προβολής ,εκλογής ,κρίσης ,ελέγχου και αντικατάστασης των φορέων εξουσίας.
2. Ο σεβασμός των ατόμων και φορέων –συμπεριλαμβανομένων των ιδίων των φορέων εξουσίας – προς τους θεσμούς και τις διαδικασίες που ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις .
3. Την ικανότητα της κυβέρνησης να διαμορφώνει και να εφαρμόζει αποτελεσματικά ασφαλής πολιτικές.

Για κάθε μια από τις τρεις συνιστώσες υπάρχουν δυο δείκτες προσδιορισμού της διακυβέρνησής .Ο επόμενος Πίνακα 2.1 απεικονίζει τις συνιστώσες και τους δείκτες διακυβέρνησης σύμφωνα με την παγκόσμια τράπεζα.

Πίνακας 2.1

<i>ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ</i>	
<i>ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ</i>	<i>ΔΕΙΚΤΕΣ</i>
<p>Δημοκρατικότητα των διαδικασιών εκλογής, κρίσης ελέγχου και αντικατάστασης των φορέων εξουσίας</p>	<p>Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βία τρομοκρατίας (Political stability and absence of violence) : Καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με την πιθανότητα αποσταθεροποίησης ή ανατροπής της κυβέρνησης από αντισυνταγματικές μεθόδους ή βίαια, μέσα, συμπεριλαμβανομένων της πολιτικής βίας και της τρομοκρατίας.</p>
	<p>Συμμετοχή και Λογοδοσία (Voice and Accountability) : Προκύπτει από την καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι πολίτες μπορούν συμμετέχουν ελεύθερα και αξιόπιστα στην επιλογή της κυβέρνησής τους, στις διαδικασίες και έκταση της λογοδοσίας των δομών εξουσίας καθώς και το βαθμό ελεύθερης έκφρασης των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης.</p>

¹⁹ http://paronomastis.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

<p>Ικανότητα των φορέων εξουσίας να μελετούν, να σχεδιάζουν, να προγραμματίζουν και, κυρίως, να παρέχουν υπηρεσίες και να υλοποιούν τις απαραίτητες πολιτικές</p>	<p>Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης (Government effectiveness) : Καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με την ποιότητα των δημοσίων υπηρεσιών, την ποιότητα της πολιτικής υπηρεσίας και το βαθμό ανεξαρτησίας της από πολιτικές πιέσεις ,την ποιότητα διαμόρφωσης και εφαρμογής ανεξάρτητων πολιτικών, καθώς και την αξιοπιστία των κυβερνητικών δεσμεύσεων ως προς την τήρηση τέτοιων πολιτικών.</p>
	<p>Ποιότητα των Κρατικών ρυθμίσεων (Regulatory quality) : Καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με την ικανότητα της κυβέρνησης να διατυπώνει και να εφαρμόσει υγιείς πολιτικές και κανονισμούς που επιτρέπουν την προώθηση και ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα.</p>
<p>Σεβασμός ατόμων και φορέων - συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των φορέων εξουσίας- προς τους θεσμούς και τις διαδικασίες που ρυθμίζουν τις μεταξύ τους σχέσεις.</p>	<p>Κράτος Δικαίου (Rule of Law): Καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με το βαθμό στον οποίο οι αντιπρόσωποι έχουν εμπιστοσύνη αλλά και τηρούν τους κανόνες της κοινωνίας και ιδίως :την ποιότητα εκτέλεσης των συμβάσεων ,τα δικαιώματα ιδιοκτησίας ,την αστυνομία και τα δικαστήρια ,καθώς και την πιθανότητα εμφάνισης εγκληματικότητας.</p>
	<p>Έλεγχος της διαφθοράς (Control of corruption): Καταγραφή των αντιλήψεων σχετικά με τον βαθμό με τον οποίο ασκείται η δημόσια εξουσία για ιδιωτικό όφελος ,συμπεριλαμβανομένων μικρής είτε μεγάλης σημασίας μορφών διαφθοράς ,καθώς και την κατάληψη του κράτους από τα ιδιωτικά συμφέροντα.</p>

Οι τιμές των έξι Παγκόσμιων Δεικτών Διακυβέρνησης (Worldwide Governance Indicators) που εισηγήθηκε και χρησιμοποιεί παγκοσμίως η World Bank μπορεί να κυμαίνονται από μηδέν μέχρι εκατό. Η τελική τιμή του κάθε δείκτη προκύπτει από τη σύνθεση των απαντήσεων που δίνουν πολίτες και εθνικοί

κοινωνικοί και αναπτυξιακοί φορείς σε έρευνες εξειδικευμένων εταιριών δημοσκοπήσεων ή μεγάλων ερευνητικών Ινστιτούτων. Όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο σημαίνει ότι αυξάνεται η εμπιστοσύνη/ ικανοποίηση του κοινού για το συγκεκριμένο τομέα διακυβέρνησης στη χώρα τους. Στην ουσία, λοιπόν, οι δείκτες καταγράφουν το πώς αντιλαμβάνονται οι πολίτες τις επιδόσεις των εξουσιαστικών μηχανισμών στη χώρα τους, τόσο σε εθνικό, όσο και σε τοπικό επίπεδο.²⁰

Συμφώνα με την La Porta(1999) ,υπάρχουν δύο είδη δεικτών: δύο τύποι δεικτών που αφορούν την κυβερνητική ανάμιξη στον ιδιωτικό τομέα –δείκτης δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και επιχειρηματικών ρυθμίσεων και δύο δείκτες που μετρούν την αποδοτικότητα κυβερνήσεων ή τον βαθμό γραφειοκρατίας μιας χώρας- διαφθορά και γραφειοκρατικές καθυστερήσεις (Πίνακα 2.2).

Πίνακας 2.2

<i>Δείκτες Κυβερνητικής αποτελεσματικότητας από τον La Porta(1999)</i>	
<i>Δείκτες</i>	<i>Περιγραφή</i>
Δείκτες Δικαιωμάτων Ιδιοκτησίας (Property Rights Index)	Βασίζεται στον βαθμό της νομικής προστασίας της ιδιωτικής ιδιοκτησίας ,στον βαθμό στον οποίο η κυβέρνηση προστατεύει και ενδυναμώνει τους νόμους για την προστασία της ιδιωτικής ιδιοκτησίας.
Δείκτες επιχειρηματικού κανονισμού (Business Regulation Index)	Είναι η αξιολόγηση των πολιτικών κανονισμών που σχετίζονται με την έναρξη μιας επιχείρησης και την διατήρηση της να παραμείνει «ζωντανή». Υψηλός Δείκτης σημαίνει ότι οι κανονισμοί είναι ξεκάθαροι και εφαρμόζονται ομοιόμορφα σε όλες τις επιχειρήσεις και οι κανονισμοί δεν στέκονται ως εμπόδια στις επιχειρήσεις.
Διαφθορά (Corruption)	Χαμηλή τιμή του Δείκτη δείχνει ότι υψηλά στελέχη της κυβέρνησης είναι πιθανόν να απαιτούν ειδικές πληρωμές ,παράνομες

²⁰ http://paronomastis.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

	πληρωμές.
Γραφειοκρατική καθυστέρηση (Bureaucratic delays)	Χαμηλή δείκτες δείχνουν χαμηλή γραφειοκρατία

Κεφάλαιο 3^ο: Συσχετισμός Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και Θεσμών

3.1 Εισαγωγή

Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αναδείξει την σπουδαιότητα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων για την οικονομική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής, με τα οφέλη να προέρχονται τόσο από την αύξηση της απασχόλησης, όσο και από τη διάχυση της αποκτούμενης γνώσης και της τεχνολογίας.²¹ Γενικότερα, επειδή συγκεντρώνουν πολλά πλεονεκτήματα, έχουν συγκεντρώσει το ερευνητικό ενδιαφέρον διεθνώς αλλά και στην Ελλάδα η μελέτη τόσο των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων όσο και ο προσδιορισμός των παραγόντων προσέλκυσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Σύμφωνα με τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στον τομέα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων μέχρι σήμερα, δεν είναι μόνο οι οικονομικοί δείκτες οι οποίοι επηρεάζουν την προσέλκυση αλλά και την εξέλιξη κατ' επέκταση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Σύμφωνα με τις μελέτες διεθνών οργανισμών οι οποίοι ασχολούνται με το ζήτημα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και των παραγόντων που προσελκύουν ή αποθαρρύνουν τους επενδυτές έχει να κάνει με το πολιτικό και θεσμικό περιβάλλον των οικονομιών υποδοχής. Μια σταθερή πολιτική και ένα αποτελεσματικό κανονιστικό πλαίσιο τα οποία θα προσφέρουν αποτελεσματική υποστήριξη προς τους επενδυτές μέσα από την επιβολή των σχετικών νόμων και κανονισμών είναι μία επιτακτική ανάγκη για τα κράτη τα οποία θέλουν να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις. Ειδικά σε μια παγκοσμιοποιημένη ανταγωνιστική αγορά, η διαφορά μεταξύ των χωρών που προσελκύουν τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις και όσων αποτυγχάνουν να επιτύχουν αυτό το στόχο φαίνεται πως εξαρτάται άμεσα από το κατά πόσο το θεσμικό περιβάλλον είναι φιλικό προς τους επενδυτές, από την πολιτική εσωτερική κατάσταση, τα διοικητικά εμπόδια, την διαφάνεια των θεσμών αλλά και το νομικό πλαίσιο το οποίο προστατεύει την ιδιοκτησία και τα δικαιώματα των επενδυτών.²² Ιδιαίτερη σημασία έχει το θεσμικό πλαίσιο υπό το οποίο η επένδυση θα πραγματοποιηθεί και θα αναπτυχθεί. Σε αυτό

²²Xiaolun Sun, *How to Promote FDI? The Regulatory and Institutional Environment for Attracting FDI*, <http://unpan1.un.org/intrdoc/groups/public/documents/un/unpan006349.pdf>

πρωταρχικό ρόλο διαδραματίζει η κυβέρνηση, η οποία και ορίζεται ως «οι παραδόσεις και τα όργανα σύμφωνα με τα οποία ασκείται η εξουσία από το κράτος». Στο πλαίσιο αυτό διερευνάται η διαδικασία με την οποία οι κυβερνήσεις εκλέγονται, η ικανότητα της κυβέρνησης να εκπονήσει και να υλοποιήσει αποτελεσματικές πολιτικές στον τομέα αυτό και τέλος ο σεβασμός των πολιτών και το κράτος προς τους θεσμούς που διέπουν τις οικονομικές και κοινωνικές δραστηριότητες.²³

Όπως, ήδη έχουμε αναφέρει, η ποιότητα των θεσμών είναι ένας σημαντικός παράγοντας προσέλκυσης των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, γι αυτό τον λόγο τα τελευταία χρόνια η βιβλιογραφία εστιάζει όλο και περισσότερο στην επίδραση των θεσμικών παραγόντων όπως η γραφειοκρατία, η αποτελεσματική διακυβέρνηση, η διαφθορά. Επίσης, η πολιτική αστάθεια και η αβεβαιότητα που δημιουργείται ενισχύουν την αρνητική προσέλκυση επενδύσεων. Η ποιότητα των θεσμών είναι πιθανός καθοριστικός παράγοντας της δραστηριότητας των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων, ιδιαίτερος για λιγότερο αναπτυγμένες χώρες για διάφορους λόγους. Πρώτον, η καλή διακυβέρνηση σχετίζεται με την υψηλότερη οικονομική ανάπτυξη, η οποία θα πρέπει να προσελκύει περισσότερες εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων. Δεύτερον, η χαμηλής ποιότητας θεσμοί που επιτρέπουν τη διαφθορά τείνουν να αυξάνουν το κόστος των επενδύσεων και μειώνουν τα κέρδη. Ακόμα, η χαμηλή νομική προστασία των περιουσιακών στοιχείων αυξάνει την πιθανότητα της απαλλοτρίωσης των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρείας καθιστώντας την επένδυση λιγότερο πιθανή. Η χαμηλή ποιότητα των θεσμών αυξάνει το κόστος της επιχειρηματικής δραστηριότητας και έτσι περιορίζει την δραστηριότητα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και τέλος στο βαθμό που οι μη ποιοτικοί θεσμοί οδηγούν σε μη ποιοτικές υποδομές (πχ δημόσια αγαθά), η αναμενόμενη κερδοφορία μειώνεται όπως και οι ξένες επενδύσεις. Στις παρακάτω υπενότητες θα γίνει αναφορά σε μερικούς Δείκτες ποιότητας θεσμών και στο πως επηρεάζουν τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.

3.1.1 Διαφθορά-Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Για να υπάρξει μια αποτελεσματική προσέλκυση των άμεσων ξένων επενδύσεων πρέπει να υπάρχει ένα σταθερό οικονομικό περιβάλλον και θα πρέπει να παταχθεί η διαφθορά. Η διαφθορά μπορεί να έχει διάφορες μορφές όπως, δωροδοκία, εκβιασμό

²³ Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2011). *The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues*. *Hague Journal On The Rule Of Law*

,νεποτισμό, υπεξαίρεση χρημάτων ,δωροληψία και την κατάχρηση . Οι Enrich και ο Lui(1999) και Husted (2002), υποστηρίζουν ότι η διαφθορά παρουσιάζεται υψηλότερη στις φτωχές χώρες ,παρά στις πλούσιες αν και εμφανίζεται ουσιαστικά σε όλες τις χώρες. Πολλοί ερευνητές της διαφθοράς εξετάζουν αυτό το φαινόμενο από μια οικονομική προοπτική. Ουσιαστικά, η διαφθορά λειτουργεί ως επιβραδυντικός παράγοντας για την λειτουργία μιας ξένης εταιρίας σε μια χώρα υποδοχής αφού καθυστερεί την διαδικασία λήψης των επιχειρηματικών αδειών . Αυτό συμβαίνει διότι, οι ξένοι επενδυτές πρέπει να πληρώσουν επιπλέον χρήματα με την μορφή δωροδοκίας προκειμένου να λάβουν τις άδειες για να πραγματοποιηθεί η επένδυση ,η διαφθορά αυξάνει το κόστος της επένδυσης .Αυτές οι πρόσθετες δαπάνες μειώνουν την αναμενόμενη κερδοφορία των επενδυτών και έτσι η διαφθορά θεωρείται γενικά ως ένας φόρος επί των κερδών. Επιπλέον ,η διαφθορά αυξάνει την αβεβαιότητα. Έχει αποδειχθεί ότι η διαφθορά έχει αρνητικές επιπτώσεις στις οικονομικές επιδόσεις .Η οικονομική ανάπτυξη ,οι επενδύσεις ,η ποιότητα των υποδομών και η παραγωγικότητα των δημοσίων επενδύσεων επηρεάζονται αρνητικά από την ύπαρξη της διαφθοράς .Για αυτό το λόγο οι ξένοι επενδυτές τείνουν να αποφεύγουν την επένδυση σε χώρες με υψηλά επίπεδα διαφθοράς.²⁴

3.1.2 Γραφειοκρατία- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Ένας ακόμα παράγοντας ο οποίος διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην πραγματοποίηση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων είναι η γραφειοκρατία. Πολλές μελέτες δείχνουν ότι η γραφειοκρατία επιφέρει αδυναμία επιβολής νόμων. Δυστυχώς, πολλά κράτη αντί να ενθαρρύνουν και να διευκολύνουν την διαδικασία της επιχειρηματικής δραστηριότητας αντίθετα την δυσκολεύουν. Οι τεράστιες καθυστερήσεις στις αδειοδότησης των επιχειρηματικών έργων και δραστηριοτήτων καθώς και καθ' όλη την διάρκεια ζωής της επιχείρησης με το κράτος χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και έλλειψη ευελιξίας ,ως εκ τούτου υπάρχουν μεγάλες χρονικές καθυστερήσεις είναι μερικές από τις δυσκολίες που έχουν να αντιμετωπίσουν οι επενδυτές ,για αυτό το

λόγο η γραφειοκρατία επηρεάζει αρνητικά την ελκυστικότητα ως προς τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις.²⁵

3.1.3 Πολιτική Σταθερότητα και Απουσία Βίας- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Ανάμεσα στους άλλους σημαντικούς παράγοντες προσέκλυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων συγκαταλέγεται η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας. Η πολιτική σταθερότητα παίζει θεμελιώδη ρόλο στην λήψη μιας επενδυτικής απόφασης ,δηλαδή οι επενδυτές δεν θα διακινδυνεύσουν τα κεφάλαια τους σε ένα κράτος με πολιτικές αναταραχές, επειδή ο κίνδυνος της απώλειας των επενδυτικών κεφαλαίων θεωρείται υψηλός. Σύμφωνα με τον Shana(2000) , όσο μικρότερο είναι το επίπεδο του κινδύνου σε μια χώρα υποδοχής ,τόσο πιο εύκολα προσελκύνονται οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις να εγκατασταθούν σε αυτήν. Ένα σταθερό πολιτικό περιβάλλον δίνει σιγουριά στον επενδυτή ότι οι κανονισμοί που διέπουν τις επενδύσεις τους θα παραμείνουν αμετάβλητες μακροπρόθεσμα. Όπως, υπολογίζεται από την World Markets Research δείχνει ότι υψηλότερα επίπεδα τρομοκρατικού κινδύνου σχετίζονται με χαμηλότερα επίπεδα ανάληψης Άμεσης Ξένης Επένδυσης. Η τρομοκρατία μειώνει την προσδοκώμενη απόδοση μιας επένδυσης. Εάν η τρομοκρατία είναι τοπικό φαινόμενο ,το κεφάλαιο θα διαφύγει σε περιοχές χωρίς πρόβλημα τρομοκρατικής απειλής μειώνοντας έτσι την καθαρή ξένη επένδυση των χωρών που επηρεάζονται από τέτοια φαινόμενα. Τέλος ,ακόμα και αν η τρομοκρατία είναι παγκόσμιο φαινόμενο, η Άμεση Ξένη Επένδυση θα διαμορφώνεται με βάση τις διαφορές στην ένταση των τρομοκρατικών φαινομένων στις διάφορες χώρες.²⁶

3.1.4 Κυβερνητικοί Κανονισμοί - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Το παρεμβατικό καθεστώς έχει ένα πολύ σημαντικό αντίκτυπο στην αποδοτικότητα των επιχειρηματικών λειτουργιών. Για να μπορέσει να ευδοκιμήσει μια επένδυση πρέπει να υπάρχουν κερδοφόρες ευκαιρίες και θεσμικό καθεστώς ,το οποίο να εξυπηρετεί τις επιχειρηματικές συναλλαγές .Επίσης ,για να αυξηθεί το ποσοστό των επικερδών επενδύσεων θα πρέπει οι κυβερνητικές πολιτικές να προσφέρουν μια

^{25,21} Nojoud S.Habash (2007),Διδακτορική Διατριβή :Πολιτισμικά ,Πολιτικά και Οικονομικά Εμπόδια Προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής

²⁶ Nojoud S.Habash (2007),Διδακτορική Διατριβή :Πολιτισμικά ,Πολιτικά και Οικονομικά Εμπόδια Προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής

μακροοικονομική σταθερότητα, αντίθετα σύμφωνα με τον Petri(1997) πολιτικές που συγκεκριμένα μειώνουν τα παρεμβατικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ξένοι επενδυτές και διασφαλίζουν τον επαναπατρισμό του κεφαλαίου και των εισοδημάτων τους είναι με την σειρά τους απαραίτητες στο να μετατρέψουν τη δυνατότητα κέρδους σε βιώσιμα επενδυτικά εγχειρήματα. Ως εκ τούτου είναι σημαντικό για τις κρατικές αρχές να κατοχυρώνουν το κράτος δικαίου και την αποτελεσματική διακυβέρνηση. Ο Al Quasem (2002), ισχυρίζεται ότι ξένοι επενδυτές χρειάζονται να σταθμίσουν το περιβάλλον στο οποίο επενδύουν ,η εφαρμογή αυτών των κανόνων ,νόμων και κανονισμών δεν θα πρέπει να προαπαιτούν καμία ειδική διευκρίνιση ώστε να τεθούν σε εφαρμογή. Ως εκ τούτου, οι κανόνες και οι νόμοι πρέπει να είναι σαφής και διατυπωμένοι και στα αγγλικά έτσι ώστε να είναι εύκολα κατανοητή από τον επενδυτή. Παρόλα αυτά η κυβέρνηση της χώρας υποδοχής ίσως υιοθέτηση επίσημους κανόνες, όπως τοπικούς επενδυτικούς κανονισμούς και περιορισμούς ιδιοκτησίας για να κάμψει τις κερδοσκοπικές ευκαιρίες των ξένων δυνάμεων εμποδίζοντας έτσι την συμμετοχή τους στον τοπικό ανταγωνισμό και την προνομιακή τους πρόσβαση σε εγχώριους πόρους. Αυτό το ασταθές θεσμικό περιβάλλον θέτει μια απειλή στους ξένους συμμάχους και ως εκ τούτου αυξάνει το κόστος ιδιοκτησίας στην χώρα υποδοχής, ως στόχο την αύξηση των ροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.²⁷

3.1.5 Πνευματικά Δικαιώματα και Ιδιοκτησιακά Δικαιώματα- Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Ένας ακόμα παράγοντας επιλογής της γεωγραφικής τοποθεσίας πραγματοποίησης της επένδυσης είναι η αποτελεσματική προστασία των πνευματικών και ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων. Μετά από έρευνα που πραγματοποίησε ο E.Mansfield, συμπέρανε ότι η επίδραση ύπαρξης πνευματικών και ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων εξαρτάται από το είδος της επένδυσης που αναλαμβάνεται. Για παράδειγμα ,όταν πρόκειται για επενδύσεις σε εταιρείες πωλήσεων ή διανομής προϊόντων στην χώρα υποδοχής ,το πλαίσιο προστασίας δεν έχει τόση βαρύτητα όσο όταν πρόκειται για επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης. Όσο μεγαλύτερο είναι το κόστος έρευνας και ανάπτυξης ,τόσο πιο απαραίτητη είναι η παροχή του κατάλληλου νομικού υπόβαθρου προστασίας αυτής. Η καθιέρωση εθνικών και διεθνών κανόνων προστασίας των

²⁷ Nojoud S.Habash (2007),Διδακτορική Διατριβή :Πολιτισμικά ,Πολιτικά και Οικονομικά Εμπόδια Προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής

πνευματικών δικαιωμάτων, βελτιώνει την κατάσταση στις αναπτυσσόμενες χώρες , ωστόσο είναι η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων αυτών σε εθνικό επίπεδο καθώς και η ύπαρξη κατασταλτικών μηχανισμών επιβολής άμεσων και αποτελεσματικών κυρώσεων ,σε τυχόν καταστρατήγηση τους ,που πρέπει να προσεχθεί.

3.1.6 Κράτος Δικαίου – Άμεσες Ξένες Επενδύσεις

Στις αναπτυγμένες κοινωνίες υπάρχει μια κοινή αντίληψη ότι οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις είναι σημαντικές για την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία σε μεταβατικές και αναπτυσσόμενες χώρες και ότι τέτοιες επενδύσεις προσελκύει ένα σταθερό ,συνεπές δίκαιο και διαφανές νομικό και δικαστικό σύστημα. Η μαζική μετάβαση των αναπτυσσόμενων χωρών προς οικονομίες αγοράς κατέστησε αναγκαία την υιοθέτηση στρατηγικών για την ενθάρρυνση των ιδιωτικών επενδύσεων ,εγχώριων και ξένων. Φυσικά, υπήρχε μια γενική διαπίστωση ότι ένας τέτοιος στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς την τροποποίηση και μερικές φορές την πλήρη αναμόρφωση του νομικού και θεσμικού πλαισίου και την σταθερή εδραίωση του κράτους δικαίου δημιουργώντας έτσι το απαραίτητο κλίμα σταθερότητας και προβλεψιμότητας. Με βάση αυτή την παραδοχή ,οι κυβερνήσεις ,πολυμερείς οργανισμοί ,φορείς ανάπτυξης και διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν δαπανήσει σημαντικούς πόρους στην έναρξη ,την ενθάρρυνση και την χρηματοδότηση πολλών νομικών και δικαστικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης. Οι ενέργειες αυτές φαίνεται να έχουν ληφθεί με την πεποίθηση ότι η δικαστική μεταρρύθμιση και η εγκαθίδρυση του κράτους δικαίου μπορεί να επιτευχθεί σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα και με την ελπίδα ότι μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταρρύθμισης οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις θα αρχίσουν να ρέουν .Η προσέλκυση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο με την τροποποίηση και μερικές φορές με την ολοκληρωτική αναμόρφωση του νομικού και θεσμικού πλαισίου και της σταθερή εδραίωσης του κράτους δικαίου. Ένα νομικό και δικαστικό σύστημα που περιλαμβάνει σταθερή και σύγχρονη νομοθεσία και αποτελεσματικά δικαστήρια και ρυθμιστικά όργανα που ερμηνεύουν και επιβάλλουν νόμους κατά δίκαιο και διαφανή τρόπο αποτελεί μείζονος σημασίας για την προέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Επιπλέον ,ένας ξένος επενδυτής θα

προτιμήσει γενικά μια χώρα της οποίας το νομικό σύστημα είναι αναπτυγμένο ,δίκαιο και διαφανές σε σχέση με έλλειψη κράτους δικαίου.²⁸

²⁸ Nojoud S.Habash (2007),Διδακτορική Διατριβή :Πολιτισμικά ,Πολιτικά και Οικονομικά Εμπόδια Προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής

Κεφάλαιο 4^ο

4.1 Εμπειρική Ανασκόπηση

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων έχουν αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης έρευνας. Οι επιστημονικές αντιλήψεις για την σημασία της διακυβέρνησης και των θεσμικών παραγόντων της χώρας υποδοχής στην επεξήγηση της συμπεριφοράς των πολυεθνικών επιχειρήσεων άρχισαν να αλλάζουν την δεκαετία του 90'. Αυτή η αλλαγή προκλήθηκε από σύσσωμα εμπειρικά στοιχεία, ότι παράγοντες όπως το επίπεδο διαφθοράς, η διαφάνεια του δικαστικού συστήματος, η γραφειοκρατία, η πολιτική σταθερότητα, το κράτος δικαίου συνδέονται άμεσα με τις ροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

Μεταξύ των πρώτων που εξέτασαν την συσχέτιση μεταξύ των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και της διακυβέρνησης με συστηματικό τρόπο χρησιμοποιώντας οικονομετρικές μελέτες ήταν οι Wheeler και Mody(1992). Αυτοί οι επιστήμονες μελέτησαν ένα σύνολο 13 παραγόντων, συμπεριλαμβανομένου το επίπεδο γραφειοκρατίας, της ποιότητας του νομικού συστήματος και τον βαθμό της διαφθοράς στην χώρα υποδοχής, διαπιστώνοντας ότι αυτοί οι παράγοντες είχαν μικρή επίδραση στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Ωστόσο, όπως παρατήρησε ο Wei(2000), τα αποτελέσματα τους μπορεί να τίθενται σε κίνδυνο από την μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε. Ο ίδιος διερεύνησε τις επιπτώσεις της διαφθοράς στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, όπου κατέληξε ότι η διαφθορά επηρεάζει αρνητικά τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις. Η σχέση μεταξύ των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων και της πολιτικής σταθερότητας μελετήθηκε και από τους Busse και Carsten (2005). Χρησιμοποίησαν ως δείγμα 83 αναπτυσσόμενες χώρες και 12 δείκτες για την περίοδο 1984-2003, κατέληξαν στο ότι η πολιτική σταθερότητα είναι ένας από τους σημαντικούς παράγοντες προσελκύσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Επίσης, ο Dumludag (2007), υπογραμμίζει ότι το νομοθετικό πλαίσιο, η διαφθορά, η πολιτική σταθερότητα αποτελούν σημαντικούς παράγοντες προσελκύσεις Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Οι Daniele και Marani (2007), εξέτασαν τον ρόλο της ποιότητας των θεσμών στην προσέλκυση Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Χρησιμοποίησαν ένα δείγμα 129 χωρών για το διάστημα 1995-2004, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι θεσμοί

είναι ουσιώδης παράγοντες προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων. Μια ακόμα σημαντική μελέτη είναι αυτή των Benassy –Quere , οι οποίοι βρήκαν ότι η δημοσιονομική αποτελεσματικότητά ,η έλλειψη διαφθοράς, το σταθερό φορολογικό σύστημα ,η ασφάλεια των πνευματικών δικαιωμάτων και η ευκολία με την οποία δημιουργείται μια επιχείρηση επηρεάζουν σημαντικά την προσέλκυση ξένων επενδυτών. Οι Globberman και Sapiro (2002), μελετώντας 69 χώρες για το διάστημα 1981-2005 ,υπογραμμίζουν ως σημαντικούς παράγοντες εισροής Άμεσων Ξένων Επενδύσεων την αποτελεσματική διακυβέρνηση ,πολιτική σταθερότητα, το κράτος δικαίου και τέλος το νομοθετικό σύστημα. Παρόμοιοι παράγοντες μελετήθηκαν από τους Brunetti και Weder (1997) ,οι οποίοι κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα υψηλά επίπεδα διαφθοράς και ο μη σεβασμός στο κράτος δικαίου έχουν μεγάλη αρνητική επίδραση στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στις 60 χώρες όπου μελετήθηκαν .Οι Filippaios και Kottaridi (2013) μελετώντας παράγοντες κατέληξαν στην ιδιαίτερη επιρροή που ασκεί η διαφθορά. Μελέτες άλλων ερευνητών έχουν καταλήξει σε παρόμοια συμπεράσματα ,όπως οι Globberman και Shapiro (2003) ,οι οποίοι συμπέραναν ότι η ποιότητα διακυβέρνησης διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση ροών ξένων επενδυτών για τις 143 χώρες που μελετήθηκαν για το διάστημα 1995-1997. Τέλος, οι νέες Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (greenfield),σύμφωνα με τους Stern(2003),Frankel και Romer(1999) ,Doolar και Kraay(2001),επηρεάζονται κατά πολύ από την κοινωνική και πολιτική αστάθεια, την αποτελεσματικότητα του νομικού συστήματος και το βαθμό στον οποίο επιβάλλονται οι νόμοι για τα πνευματικά δικαιώματα.²⁹

²⁹ Κ.Κοτταρίδη κ Δ.Γιακούλας (2013),Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα : Οι επιπτώσεις της κρίσης και ο ρόλος των Θεσμών, Παρατηρητήριο για την Κρίση.

4.2 Αποτελέσματα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την συσχέτιση των άμεσων ξένων επενδύσεων (Foreign Direct Investments – FDI) και τους διαφόρους δείκτες που δείχνουν το επίπεδο πολιτικής σταθερότητας, ποιότητας διακυβέρνησης, κράτους δικαίου και διαφθοράς.

4.2.1 Δεδομένα

Η έρευνα σχετικά με τους σημαντικότερους δείκτες σε επίπεδο θεσμών στηρίζεται στα δεδομένα που συγκεντρώνει και καθιστά διαθέσιμα η Παγκόσμια Τράπεζα. Για την καλύτερη τεκμηρίωση του ερευνητικού μας αντικειμένου κρίθηκε σκόπιμο να ερευνηθεί και εάν υπάρχουν παρόμοια δεδομένα διαθέσιμα και από άλλους διεθνείς οργανισμούς ωστόσο η Παγκόσμια Τράπεζα διατηρεί την πιο συστηματοποιημένη και συνεχώς χρονικά ενημερωμένη βάση δεδομένων.

Συλλέχθηκαν δεδομένα από 24 χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περίοδο 1996 – 2013 (15 έτη, διότι δεν υπάρχουν παρατηρήσεις για τα έτη 1997, 1999, 2001) που αφορούν ένα μέτρο των άμεσων ξένων επενδύσεων και διάφορους δείκτες κρατικής λειτουργίας.

Πιο συγκεκριμένα, το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων μετράτε με ένα σχετικό μέτρο, ως ποσοστό % επί του ΑΕΠ, και όχι με απόλυτο νομισματικό μέγεθος. Ο λόγος που προτιμήθηκε το σχετικό μέγεθος είναι για να αποφευχθεί μεροληψία που θα προέκυπτε λόγω του μεγέθους των διαφορετικών χωρών. Η λογική είναι ότι για μεγάλες χώρες, με μεγάλο σχετικά ΑΕΠ, το απόλυτο νομισματικό μέγεθος των άμεσων ξένων επενδύσεων αναμένεται να είναι ανάλογα υψηλό, ενώ για πιο μικρές χώρες το απόλυτο μέγεθος των άμεσων ξένων επενδύσεων αναμένεται να είναι ανάλογα χαμηλό συγκρινόμενο με αυτό των μεγάλων χωρών. Εντούτοις, σε μια χώρα η διείσδυση άμεσων ξένων επενδύσεων κρίνεται αν είναι υψηλή ή χαμηλή σε σχέση με το πόσο είναι η αξία τους ως μέρους του ΑΕΠ, που καθορίζει και το μέγεθος της. Σε μια μικρή χώρα, πχ μπορεί το ύψος των άμεσων ξένων επενδύσεων να είναι μικρότερο σε σχέση με μια πιο μεγάλη, αλλά στην πρώτη αυτό το ύψος μπορεί να είναι υψηλότερο ως ποσοστό του ΑΕΠ σε σχέση με το ποσοστό της δεύτερης χώρας. Έτσι, στην πρώτη χώρα η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων λογίζεται σαφώς ως υψηλότερη. Για αυτό κρίνεται σκόπιμο να χρησιμοποιείται αυτό το σχετικό μέτρο για τις άμεσες ξένες επενδύσεις.

Οι

διάφοροι Δείκτες Διακυβέρνησης αναφέρθηκαν και σε προηγούμενο κεφάλαιο και περιλαμβάνουν τους παρακάτω: 1) συμμετοχής και λογοδοσίας, 2) πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας-τρομοκρατίας, 3) αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης, 4) ποιότητα κρατικών ρυθμίσεων, 5) κράτος δικαίου, 6) έλεγχος διαφθοράς. Οι δείκτες αυτοί μετρούνται με κάποιες συγκεκριμένες σταθμίσεις και όσο υψηλότερη είναι η τιμή για τον κάθε δείκτη, τόσο πιο ευνοϊκό είναι για την κυβερνητική λειτουργία στην κάθε χώρα.

Στον παρακάτω Πίνακα 4.1 παρουσιάζονται τα στοιχεία που αντλήσαμε για 24 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από μια ενιαία βάση δεδομένων για την περίοδο 1996 – 2013 για τους δείκτες καθώς και το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό % επί του ΑΕΠ. . Για την διευκόλυνση της ανάλυσης των αποτελεσμάτων τα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα χωριστούν σε περιφέρειες οι οποίες είναι :

1. Βόρεια Ε.Ε : Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία , Βέλγιο ,Σουηδία, Ιρλανδία ,Δανία, Αυστραλία ,Φιλανδία ,Λουξεμβούργο.
2. Ανατολική Ε.Ε.: Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβενία ,Εσθονία, Κροατία, Λιθουανία, Ρουμανία, Βουλγαρία.
3. Νότια Ε.Ε.: Μάλτα, Ελλάδα ,Πορτογαλία, Ισπανία, Ιταλία.

Πίνακας 4.1: Στοιχεία Δεικτών Διακυβέρνησης –Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως ποσοστό % επί του ΑΕΠ.

COYNTRY	YEARS		Voice and Accountability	Political Stability and Absence of Violence/Terrorism,	Government Effectiveness	Regulatory Quality	Rule of law	Control of Corruption	FDI FLOWS INWARD %OF GDP
NORTHEU									
United Kingdom	1996		88,46	76,92	95,12	99,51	94,74	96,10	2,21
	1998		87,50	77,40	94,63	99,02	95,22	96,59	5,05
	2000		90,87	79,33	93,66	98,04	94,26	96,10	8,17
	2002		90,38	64,90	93,17	96,57	94,26	95,61	1,55
	2003		92,31	53,85	94,15	96,08	94,26	95,12	1,47
	2004		95,19	51,44	93,17	96,57	93,30	94,63	2,58
	2005		92,31	50,48	94,63	96,57	91,87	94,63	7,66
	2006		93,75	66,35	93,66	99,02	94,74	93,17	6,29
	2007		92,79	64,90	93,20	98,54	92,82	92,72	7,00
	2008		91,83	59,33	93,20	97,09	92,79	92,23	3,30
	2009		91,94	48,34	89,95	94,74	94,31	91,39	3,46
	2010		91,94	57,55	91,87	97,13	94,31	90,95	2,20
	2011		92,02	58,49	91,94	95,26	92,49	92,42	2,08
2012		92,42	60,19	91,87	94,74	92,89	92,34	1,86	
2013		92,42	63,03	89,95	96,17	92,89	93,30	1,46	
France	1996		88,94	73,56	88,78	78,92	91,87	85,85	1,40
	1998		85,58	69,23	89,76	76,47	91,39	91,22	2,11
	2000		86,06	71,63	91,22	80,39	91,39	87,32	3,26
	2002		85,10	77,88	89,76	80,39	84,69	84,39	3,38
	2003		85,58	49,52	92,20	86,27	89,95	89,76	2,37
	2004		91,35	57,69	92,68	85,78	91,87	89,76	1,59
	2005		94,23	57,69	92,20	85,78	90,43	90,73	3,97
	2006		91,83	64,42	90,24	86,76	90,43	91,71	3,19
	2007		91,35	64,42	89,32	86,89	89,95	91,75	3,73
	2008		91,35	63,64	91,26	87,38	90,87	90,78	2,26
	2009		91,47	63,03	89,47	85,65	89,57	90,43	0,92
	2010		88,63	69,34	89,00	86,60	90,52	89,05	1,31
	2011		87,32	65,09	87,68	84,36	90,14	90,05	1,39
2012		89,57	63,51	87,56	83,25	90,05	89,95	0,96	
2013		88,63	61,61	89,47	85,17	88,15	88,04	0,18	
Germany	1996		90,38	92,79	93,66	91,18	93,78	94,63	0,30
	1998		88,94	89,42	95,12	87,75	93,78	95,12	1,10
	2000		89,90	95,19	94,15	91,67	93,78	93,17	10,80
	2002		94,71	82,69	92,20	92,65	93,78	93,66	1,30
	2003		93,75	63,94	89,76	91,67	93,78	93,66	2,60
	2004		93,27	67,31	90,24	91,18	93,78	93,17	-0,30
	2005		93,75	75,00	90,73	91,67	93,30	93,66	2,10
	2006		93,27	81,73	92,20	94,12	95,22	92,68	2,90
	2007		93,27	82,69	92,23	94,66	94,74	92,23	1,50
	2008		93,75	78,95	89,81	92,23	94,23	92,72	0,80
	2009		92,89	76,78	92,34	93,78	92,89	92,82	1,70
	2010		92,42	72,64	92,34	93,78	91,47	93,33	2,50
	2011		93,43	71,23	91,47	92,89	91,55	92,89	2,40
2012		93,36	71,09	93,30	92,34	91,94	93,78	1,40	
2013		93,84	76,78	91,39	92,82	91,94	94,26	1,40	
Belgium	1996		92,79	92,79	93,17	86,27	89,95	86,34	5,10
	1998		90,87	79,33	93,17	83,82	85,17	86,34	8,88
	2000		92,31	81,73	92,20	86,76	88,04	91,71	38,14
	2002		94,23	87,50	96,59	87,25	89,00	91,22	6,43
	2003		95,67	74,52	96,10	87,75	89,47	90,73	10,74
	2004		91,83	71,63	94,15	88,24	89,00	90,24	12,04
	2005		91,35	70,19	93,66	86,76	87,56	90,24	9,11
	2006		92,79	74,04	93,17	88,73	89,00	84,88	14,72
	2007		93,75	72,60	91,75	91,26	89,00	85,92	20,33
	2008		93,27	67,94	87,86	91,26	89,42	86,89	38,23
	2009		93,36	73,93	92,82	87,08	88,63	90,91	12,88
	2010		94,31	72,17	92,82	85,65	88,63	90,48	16,33
	2011		92,96	75,47	93,84	86,73	89,20	91,47	23,14
2012		92,89	74,41	93,78	86,60	88,63	90,91	-6,26	
2013		92,89	75,36	93,30	87,56	89,10	91,87	-0,47	
Sweden	1996		96,63	99,52	97,56	90,20	97,13	99,02	1,97
	1998		98,56	96,63	96,59	87,25	96,65	99,02	7,82
	2000		99,04	94,71	97,07	90,69	96,65	99,02	9,48
	2002		98,08	96,15	99,02	95,10	96,65	98,05	4,89
	2003		98,08	96,63	98,54	94,61	98,09	97,56	1,58
	2004		99,04	96,15	98,54	95,59	97,61	97,56	3,37
	2005		96,15	93,75	97,07	92,16	96,17	97,07	3,14
	2006		96,63	94,71	96,10	91,67	97,61	98,05	6,90
	2007		98,56	94,71	98,06	93,69	98,09	97,57	6,24
	2008		98,56	88,52	98,06	95,63	98,56	97,57	7,58
	2009		99,05	86,73	98,56	95,69	99,53	98,56	2,49
	2010		98,58	87,26	98,56	95,22	99,53	99,05	0,03
	2011		99,53	91,98	98,58	99,53	99,53	99,05	2,42
2012		99,53	90,05	98,56	99,04	99,05	99,04	3,12	
2013		99,05	90,52	98,56	99,04	99,53	99,04	1,46	
Ireland	1996		91,35	95,67	91,71	95,59	93,30	92,68	3,50
	1998		91,83	99,52	92,20	96,57	93,30	92,68	12,30
	2000		93,27	97,60	90,24	97,06	92,82	91,22	25,70
	2002		89,42	96,63	90,24	97,55	93,30	90,24	8,80
	2003		89,90	97,12	90,73	94,12	91,39	91,71	23,20
	2004		94,23	90,87	90,73	93,63	92,34	88,29	13,70
	2005		97,60	93,27	93,17	92,65	92,34	92,20	-5,70
	2006		94,71	88,46	90,73	99,51	93,78	92,20	22,40
	2007		95,67	92,31	90,78	99,03	93,78	93,20	9,60
	2008		95,67	90,43	88,83	99,51	93,27	93,20	22,30
	2009		93,84	85,78	87,56	96,65	95,26	93,78	8,50
	2010		93,36	82,55	87,56	94,26	95,73	92,86	23,10
	2011		92,49	86,00	88,63	93,36	96,24	91,00	17,30
2012		91,94	76,78	92,34	94,26	94,31	90,43	10,00	
2013		91,94	73,93	89,00	93,78	94,31	90,91	18,50	

Denmark	1996	98,08	98,08	96,59	97,55	97,61	100,00	0,40
	1998	96,63	97,60	98,54	97,06	98,09	99,51	3,80
	2000	97,60	96,15	97,56	96,08	97,13	99,51	21,90
	2002	99,52	97,12	99,51	97,06	99,04	99,51	2,50
	2003	99,52	89,90	99,51	98,04	99,04	99,51	0,50
	2004	100,00	83,17	100,00	97,55	98,56	99,51	-3,50
	2005	100,00	83,17	99,51	98,53	99,04	99,02	4,90
	2006	100,00	83,17	100,00	98,53	100,00	99,51	0,90
	2007	97,60	87,02	99,51	99,51	100,00	100,00	3,70
	2008	100,00	86,12	99,51	98,54	99,52	100,00	0,60
	2009	98,58	84,36	99,04	100,00	98,58	100,00	1,20
	2010	99,05	85,85	99,04	99,04	98,58	100,00	-3,70
	2011	98,12	88,68	99,05	99,05	99,06	100,00	4,00
2012	99,05	74,88	99,04	97,61	98,10	100,00	0,90	
2013	99,53	78,20	99,04	97,61	98,58	100,00	0,50	
Austria	1996	93,75	96,63	94,63	95,10	98,09	94,15	1,88
	1998	92,31	86,06	93,66	91,67	97,61	94,63	2,07
	2000	90,38	74,52	95,61	93,63	99,04	93,66	4,43
	2002	90,87	95,19	96,10	93,63	98,09	94,63	0,07
	2003	90,87	80,77	97,56	92,65	97,13	97,07	2,44
	2004	92,31	84,62	93,66	92,65	96,17	97,07	1,09
	2005	90,38	86,54	92,68	96,08	97,61	95,12	3,53
	2006	94,23	86,54	95,61	96,08	98,56	95,12	2,44
	2007	95,19	96,15	96,60	96,12	99,52	96,12	8,31
	2008	94,23	96,65	94,66	94,17	99,04	94,66	1,65
	2009	94,79	90,05	93,78	91,87	96,21	93,30	2,43
	2010	95,26	89,15	97,13	92,34	96,21	92,38	0,22
	2011	94,84	90,57	93,36	91,00	97,18	89,57	2,56
2012	95,26	94,31	92,82	91,39	97,63	88,52	1,00	
2013	96,21	96,68	92,82	91,39	97,63	89,95	2,67	
Finland	1996	97,12	97,60	94,15	93,14	99,04	99,51	0,80
	1998	97,12	99,04	99,02	97,55	100,00	100,00	9,00
	2000	99,52	99,52	99,51	96,57	100,00	100,00	7,30
	2002	100,00	100,00	100,00	98,53	99,52	100,00	5,90
	2003	99,04	100,00	100,00	99,51	100,00	100,00	2,00
	2004	99,52	100,00	99,02	99,51	99,52	100,00	1,50
	2005	99,52	100,00	100,00	99,02	99,52	100,00	5,30
	2006	98,08	100,00	99,02	95,10	99,52	100,00	2,10
	2007	96,63	100,00	97,57	93,20	98,56	99,51	8,60
	2008	96,63	99,52	99,03	94,66	98,08	99,03	6,80
	2009	96,68	96,21	99,52	99,04	100,00	99,04	-3,50
	2010	96,68	94,81	99,52	99,52	100,00	98,10	4,90
	2011	96,24	97,17	100,00	97,63	100,00	98,58	-2,20
2012	96,68	97,63	100,00	98,09	99,53	98,09	1,90	
2013	97,16	97,16	100,00	98,56	99,05	98,09	-2,00	
Luxembourg	1996	94,71	96,15	99,51	97,06	96,65	95,12	0,00
	1998	95,19	95,67	97,56	93,63	97,13	93,66	0,00
	2000	94,23	99,04	96,59	99,02	97,61	94,63	0,00
	2002	93,27	99,52	98,54	99,51	97,61	94,15	17,98
	2003	96,15	97,60	95,61	98,53	96,17	92,20	10,00
	2004	95,67	94,71	94,63	98,53	97,13	93,66	15,24
	2005	95,67	95,67	95,61	97,55	96,65	92,68	17,44
	2006	97,12	99,04	91,22	97,06	93,30	94,15	74,71
	2007	98,08	99,04	91,26	97,09	95,22	95,15	-55,07
	2008	97,60	100,00	92,72	96,12	96,15	95,63	30,79
	2009	98,10	95,73	95,69	95,22	97,63	94,74	39,08
	2010	97,63	95,75	94,26	96,65	97,63	95,71	76,33
	2011	97,65	94,81	95,26	98,58	96,71	97,63	31,23
2012	97,63	96,21	94,74	96,65	96,21	96,17	17,28	
2013	97,63	95,26	94,26	95,69	96,21	97,13	50,30	
EAST EU								
Poland	1996	78,37	70,19	76,59	70,59	66,03	72,68	2,90
	1998	80,29	71,15	76,10	73,04	74,64	76,59	3,70
	2000	80,77	54,81	73,17	76,47	70,33	71,71	5,40
	2002	81,25	65,87	69,27	74,02	67,94	66,83	2,10
	2003	78,85	63,46	70,73	72,55	64,11	68,29	2,10
	2004	81,25	50,00	70,73	75,49	62,68	58,54	2,10
	2005	75,96	56,73	68,78	72,06	61,72	60,98	3,60
	2006	71,63	55,29	67,32	72,06	60,77	61,46	6,30
	2007	73,08	69,71	66,02	72,33	60,77	61,17	6,00
	2008	74,52	77,51	67,48	75,24	65,87	66,99	2,80
	2009	79,15	80,09	69,86	78,95	66,35	69,86	3,30
	2010	79,62	83,02	71,29	79,90	68,25	70,00	3,60
	2011	77,93	83,96	71,56	78,67	72,30	71,09	3,30
2012	80,57	83,41	71,77	78,47	72,04	71,77	1,40	
2013	78,20	78,67	71,29	80,86	73,46	70,81	-0,90	
Hungary	1996	77,88	76,44	78,54	77,45	77,03	74,15	7,19
	1998	81,73	87,98	81,95	81,86	75,12	76,10	6,96
	2000	87,02	75,00	80,98	82,84	76,56	76,10	5,96
	2002	87,02	87,98	81,95	88,24	78,47	71,22	4,51
	2003	87,02	87,02	80,00	82,35	77,51	74,15	2,56
	2004	85,58	74,52	78,54	83,82	77,51	76,10	4,42
	2005	86,54	79,81	75,12	82,35	76,56	71,71	6,99
	2006	78,85	79,33	77,56	85,78	79,90	73,17	6,24
	2007	80,77	70,67	76,70	85,92	81,34	73,30	4,00
	2008	76,44	70,33	75,24	85,92	79,81	68,45	4,09
	2009	74,88	63,98	72,73	81,82	71,56	67,94	1,58
	2010	75,36	68,87	72,25	81,34	72,04	64,76	1,73
	2011	74,18	70,28	72,04	81,04	71,36	67,30	4,59
2012	70,14	68,72	70,81	78,95	68,25	64,59	11,24	
2013	69,67	69,67	70,33	77,51	67,30	64,59	2,38	
Czech Republic	1996	76,92	74,62	71,71	82,84	77,51	76,59	2,20
	1998	74,52	73,56	75,12	80,39	75,60	70,24	5,82

	2000		68,75	55,77	74,63	75,49	67,94	62,44	8,47
	2002		75,48	80,29	80,49	84,80	73,21	67,32	10,82
	2003		76,92	75,00	78,05	85,29	76,08	70,73	2,21
	2004		79,81	66,83	79,02	79,90	72,25	68,78	4,37
	2005		73,56	77,40	79,02	82,84	76,08	68,29	8,96
	2006		76,44	82,21	82,44	83,82	71,29	66,83	3,68
	2007		76,92	81,73	78,64	82,04	75,60	62,62	5,79
	2008		77,88	82,30	81,07	84,95	76,92	65,05	2,86
	2009		80,09	78,20	77,03	87,56	79,15	67,46	1,49
	2010		76,78	81,60	78,47	86,12	79,62	65,24	3,10
	2011		77,00	87,74	77,73	85,31	80,75	66,35	1,08
	2012		76,30	84,36	76,56	80,86	81,52	63,64	4,07
	2013		76,78	84,36	75,12	81,82	82,46	62,68	2,52
Slovenia	1996		89,42	91,83	79,51	83,33	83,73	86,83	0,80
	1998		87,98	88,94	78,05	84,31	86,60	85,85	1,00
	2000		83,65	74,04	77,07	73,04	82,78	79,51	0,70
	2002		84,62	92,79	80,00	75,49	79,90	77,56	7,00
	2003		85,10	88,94	82,93	75,49	80,86	80,49	1,00
	2004		84,13	82,69	81,46	77,94	79,90	83,41	2,40
	2005		83,65	83,65	77,56	73,04	77,03	79,51	2,70
	2006		84,13	84,13	80,00	73,04	77,51	81,95	1,70
	2007		81,25	86,06	80,10	73,30	78,47	81,07	3,90
	2008		80,77	89,47	84,95	75,73	82,21	79,61	3,30
	2009		81,99	79,15	83,25	77,51	83,89	81,34	-0,70
	2010		81,52	75,94	81,34	75,60	80,57	78,10	1,30
	2011		81,22	76,89	80,57	74,88	82,16	79,15	1,60
	2012		77,73	75,83	80,86	72,25	80,57	74,64	-0,50
	2013		78,67	72,51	78,95	71,77	80,57	73,68	-0,90
Estonia	1996		74,04	68,75	70,73	90,69	62,20	57,56	3,19
	1998		77,40	63,94	71,71	90,69	67,46	71,22	10,25
	2000		76,92	73,08	76,59	90,20	66,51	74,63	6,89
	2002		80,77	77,40	74,63	89,22	72,73	75,61	3,95
	2003		83,17	76,92	79,02	89,22	72,73	77,07	9,43
	2004		84,62	69,71	80,49	87,75	80,38	80,98	7,96
	2005		80,29	65,38	81,46	88,73	80,86	80,49	20,63
	2006		82,69	67,31	84,39	88,24	84,21	80,00	10,69
	2007		81,73	67,79	82,52	90,78	84,21	78,64	12,39
	2008		83,17	65,07	83,98	91,75	85,58	79,13	7,28
	2009		83,41	64,45	81,82	91,39	84,36	78,47	9,47
	2010		83,41	67,92	82,30	89,95	83,89	79,05	8,40
	2011		85,92	64,62	82,46	90,52	85,45	79,62	1,51
	2012		84,36	64,93	77,99	90,43	84,36	80,38	6,78
	2013		84,83	68,25	78,47	90,43	86,26	81,34	3,88
Croatia	1996		46,15	40,38	58,54	46,57	31,10	23,90	2,10
	1998		39,42	43,75	57,56	49,02	40,67	28,29	3,70
	2000		62,02	52,40	65,37	52,94	51,67	52,68	5,10
	2002		62,98	63,94	64,88	61,76	48,33	63,41	4,10
	2003		65,38	62,98	66,83	66,18	51,20	59,51	5,90
	2004		68,75	67,79	69,76	68,14	54,55	60,98	2,60
	2005		62,02	59,62	68,29	65,20	55,50	58,54	3,90
	2006		59,62	63,46	70,73	63,73	52,63	60,00	6,40
	2007		61,54	67,31	68,93	65,53	55,02	59,22	8,20
	2008		59,13	65,55	71,36	65,53	55,29	57,28	8,20
	2009		59,72	66,35	71,29	70,33	58,29	57,42	5,40
	2010		60,19	66,04	70,33	69,86	60,19	57,62	1,40
	2011		62,91	66,98	70,14	70,14	60,56	57,82	2,00
	2012		63,98	64,45	72,25	66,51	59,72	57,42	2,40
	2013		63,03	66,35	70,81	66,03	60,19	61,24	1,00
Lithuania	1996		75,48	57,69	63,90	85,78	60,77	57,56	1,80
	1998		73,56	56,73	62,44	79,90	66,03	61,46	8,20
	2000		73,08	57,69	60,00	77,94	58,85	64,39	3,30
	2002		73,08	74,04	69,76	82,84	61,72	59,51	5,10
	2003		75,00	83,65	76,10	79,90	63,16	61,95	1,00
	2004		77,40	72,12	75,61	82,35	67,46	65,37	3,40
	2005		75,00	68,27	74,63	78,43	66,03	61,46	4,60
	2006		74,52	73,08	76,59	78,92	68,90	59,02	6,80
	2007		73,56	74,04	74,76	83,50	70,81	58,25	5,90
	2008		71,63	70,81	72,82	82,52	70,67	60,19	4,00
	2009		74,41	67,77	73,21	78,47	70,62	61,24	0,10
	2010		74,88	68,40	75,12	79,43	72,51	65,71	2,40
	2011		73,71	68,40	72,99	78,20	73,24	64,93	3,30
	2012		74,88	69,67	74,16	82,78	72,99	66,51	1,40
	2013		75,36	76,30	73,68	84,21	73,93	66,99	1,60
Romania	1996		58,17	62,50	33,66	55,39	49,76	49,27	0,70
	1998		59,13	59,13	28,29	57,35	48,80	30,24	4,80
	2000		61,54	30,29	39,02	47,55	45,93	39,51	2,80
	2002		58,65	58,65	47,80	54,90	45,93	42,93	2,50
	2003		55,77	55,77	46,83	51,47	44,98	47,32	3,10
	2004		60,58	47,12	51,22	60,29	47,37	49,27	8,50
	2005		61,54	49,04	46,34	58,82	46,89	49,76	6,90
	2006		62,98	50,00	48,29	65,20	51,20	53,66	9,30
	2007		63,94	49,52	45,63	66,99	51,67	54,37	6,00
	2008		62,02	50,24	45,63	67,96	53,85	55,34	6,80
	2009		60,66	56,87	44,50	70,81	55,45	50,72	3,00
	2010		59,72	53,77	46,41	73,21	56,40	51,90	1,90
	2011		58,69	53,77	44,55	74,41	56,81	54,98	1,40
	2012		57,82	48,34	43,54	68,90	55,92	50,72	1,60
	2013		57,35	52,61	52,63	69,38	56,40	52,63	2,20
Bulgaria	1996		61,54	39,90	43,90	48,53	34,93	25,85	1,10
	1998		59,62	62,98	46,83	53,92	37,32	47,32	3,70
	2000		60,10	59,62	54,15	58,33	44,02	51,71	7,50
	2002		62,02	59,62	61,95	68,63	49,76	51,71	5,50
	2003		62,98	48,56	60,98	69,61	46,41	55,12	9,90

	2004		64,90	45,19	64,39	72,55	49,28	58,05	10,90
	2005		65,38	51,92	60,98	69,12	47,85	57,07	14,00
	2006		63,94	58,65	55,12	67,16	50,72	55,61	23,40
	2007		68,27	57,21	53,88	69,90	52,15	52,43	31,80
	2008		64,90	56,94	52,91	72,33	50,48	47,09	19,30
	2009		64,93	54,03	59,81	72,73	53,08	51,20	7,80
	2010		64,45	56,13	58,85	73,68	51,66	52,38	3,80
	2011		61,50	55,66	60,19	70,62	50,70	53,08	3,80
	2012		59,24	59,72	60,29	69,38	51,18	52,15	3,00
	2013		58,29	54,50	59,33	67,94	51,18	49,76	3,50
SOUTH EU									
Malta	1996		86,06	94,71	83,41	78,43	84,69	72,20	8,00
	1998		84,62	97,12	81,46	81,37	89,47	71,71	7,40
	2000		87,50	98,56	83,41	83,33	89,00	83,90	15,20
	2002		86,06	98,56	82,44	80,88	90,43	79,51	-10,00
	2003		92,79	99,52	79,51	84,31	92,82	82,44	19,70
	2004		90,38	95,67	77,07	81,37	89,47	81,95	7,00
	2005		88,94	96,15	76,10	78,92	90,91	79,02	11,60
	2006		88,46	92,79	82,93	83,33	91,39	82,44	27,90
	2007		90,87	95,19	83,98	85,44	91,87	82,52	11,20
	2008		90,38	95,69	86,89	86,41	91,35	82,04	12,20
	2009		86,73	91,47	84,21	88,52	90,52	75,60	11,10
	2010		86,73	90,57	84,21	90,43	90,05	78,57	12,70
	2011		86,38	82,55	83,89	88,15	87,32	76,78	7,20
2012		87,20	83,89	85,65	89,00	87,68	79,90	6,80	
2013		86,26	82,46	86,60	87,08	87,20	80,86	-19,40	
Greece	1996		75,96	60,10	77,56	71,08	81,82	65,85	0,87
	1998		82,21	65,38	77,07	71,08	71,77	83,90	0,05
	2000		77,88	69,71	75,12	78,43	73,21	78,05	0,88
	2002		76,44	73,56	75,61	79,90	71,29	69,27	0,03
	2003		83,65	61,54	75,12	78,92	73,68	69,27	0,66
	2004		85,10	62,50	77,56	77,45	79,43	71,22	0,92
	2005		81,25	63,94	72,68	76,47	73,21	66,34	0,26
	2006		77,40	65,87	72,68	73,53	72,25	68,29	2,05
	2007		76,44	63,46	71,84	77,67	74,16	64,56	0,69
	2008		73,56	54,07	71,84	78,64	75,48	61,17	1,31
	2009		72,99	37,44	71,77	74,64	67,30	59,33	0,76
	2010		73,46	41,51	69,38	74,16	66,82	54,29	0,11
	2011		70,89	42,45	68,25	69,67	67,14	55,45	0,40
2012		68,25	38,86	62,20	68,42	63,51	51,20	0,70	
2013		67,30	39,34	66,99	72,73	63,51	55,50	1,06	
Portugal	1996		95,19	93,27	84,88	89,71	88,52	91,22	1,11
	1998		94,23	96,15	84,39	85,78	87,08	86,83	2,45
	2000		91,83	95,67	81,95	81,37	84,69	85,37	5,66
	2002		91,83	95,67	86,83	86,76	88,04	85,37	1,36
	2003		94,23	96,15	84,39	86,76	89,00	83,90	4,42
	2004		92,79	79,33	84,39	85,29	87,56	84,39	1,04
	2005		91,83	81,73	82,93	87,25	87,08	82,44	2,05
	2006		90,38	77,88	78,05	81,37	79,43	80,49	5,41
	2007		89,90	73,08	78,16	83,01	81,82	79,61	1,32
	2008		87,98	80,86	82,04	82,04	83,17	80,58	1,85
	2009		86,26	72,51	82,78	79,43	83,41	81,82	1,16
	2010		83,89	70,75	80,86	74,64	82,94	81,90	1,16
	2011		84,04	69,34	78,20	72,04	81,69	82,94	4,69
2012		78,20	70,62	81,34	75,60	82,46	78,47	4,24	
2013		80,09	68,72	85,65	75,60	82,94	78,95	1,42	
Spain	1996		89,90	90,24	84,80	84,80	90,91	83,90	1,55
	1998		90,38	49,04	90,73	88,24	90,43	88,29	2,36
	2000		88,46	62,50	92,68	89,71	90,91	86,83	6,82
	2002		89,90	59,13	94,15	88,73	86,60	89,76	5,72
	2003		90,38	39,90	94,63	88,73	88,52	90,24	2,92
	2004		89,90	43,75	88,78	87,25	85,17	89,27	2,37
	2005		84,13	53,37	89,27	88,24	84,21	88,78	2,21
	2006		83,17	40,38	78,54	85,29	84,69	83,90	2,49
	2007		85,58	34,62	82,04	86,41	84,69	81,55	4,46
	2008		87,50	30,14	79,13	86,89	86,06	82,52	4,82
	2009		87,68	30,33	77,51	84,69	84,83	80,38	0,72
	2010		84,83	34,91	79,43	84,21	84,36	81,43	2,88
	2011		82,63	49,06	81,52	81,52	85,92	81,52	1,95
2012		81,04	43,60	82,30	77,99	83,41	81,82	1,94	
2013		77,25	46,92	82,78	78,95	81,04	75,12	2,88	
Italy	1996		85,10	83,65	78,05	75,98	82,30	66,83	0,30
	1998		78,85	88,46	79,02	75,00	74,16	69,27	0,20
	2000		79,33	76,92	78,54	78,92	72,73	77,07	1,20
	2002		78,85	72,12	76,10	78,43	70,81	71,71	1,20
	2003		76,44	58,17	77,56	80,39	70,81	72,68	1,10
	2004		87,02	55,29	75,12	80,39	66,99	68,29	0,90
	2005		80,77	62,50	69,76	77,45	62,68	67,32	1,10
	2006		82,21	61,54	65,37	78,43	60,29	70,73	2,00
	2007		85,10	60,10	62,14	79,13	61,72	67,96	1,80
	2008		81,25	64,11	64,56	79,13	62,98	64,56	-1,00
	2009		80,57	55,45	66,51	77,99	62,09	61,72	1,80
	2010		75,83	63,21	66,99	77,99	63,03	58,10	-0,20
	2011		75,12	63,68	65,88	75,36	62,91	60,66	1,20
2012		74,41	63,03	66,03	74,64	62,09	57,89	0,30	
2013		75,83	64,45	67,46	74,64	62,09	57,42	0,60	

4.2.2 Περιγραφικά Στατιστικά

Στους πίνακες παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για κάθε Δείκτη Διακυβέρνησης και για το μέτρο άμεσων ξένων επενδύσεων για κάθε χώρα και για κάθε γεωγραφικό τμήμα της Ε.Ε. (βόρεια, ανατολική, νότια). Επίσης, εξετάζεται και με σχετικό παραμετρικό έλεγχο υποθέσεων (ANOVA) εάν υπάρχουν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα γεωγραφικά τμήματα για κάθε μεταβλητή.

Πίνακας 4.2

Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως Ποσοστό % επί του ΑΕΠ ανά Γεωγραφικό Τμήμα

Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση
Βόρεια Ε.Ε.	150	7.03	13.06
Ανατολική Ε.Ε.	135	4.91	4.52
Νότια Ε.Ε.	75	3.16	5.74
Σύνολο Ε.Ε.	360	5.43	9.35
ANOVA F-statistic	4.71**		
d.f.	2 , 357		
p-value	0.0096		

Σύμφωνα με το σχετικό F-statistic, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους μέσους όρους των ποσοστών άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ του κάθε γεωγραφικού τμήματος σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$). Στις χώρες της βόρειας Ε.Ε. η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι υψηλότερη σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα όπου το μέσο ποσοστό είναι σαφώς μικρότερο. Στις χώρες της νότιας Ε.Ε. η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι η μικρότερη.

Πίνακας 4.3

Μέσος Όρος και Τυπική Απόκλιση για τους Δείκτες Διακυβέρνησης ανά Γεωγραφικό Τμήμα

Δείκτης Συμμετοχής και Λογοδοσίας				Δείκτης Ποιότητας Κρατικών ρυθμίσεων			
Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση	Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση
Βόρεια Ε.Ε.	150	94.46	3.51	Βόρεια Ε.Ε.	150	93.68	4.93
Ανατολική Ε.Ε.	135	72.85	9.72	Ανατολική Ε.Ε.	135	75.62	10.29
Νότια Ε.Ε.	75	83.79	6.50	Νότια Ε.Ε.	75	80.83	5.51
Σύνολο Ε.Ε.	360	84.13	11.90	Σύνολο Ε.Ε.	360	84.23	11.11
ANOVA F-statistic	336.17**			ANOVA F-statistic	215.87**		
d.f.	2 , 357			d.f.	2 , 357		
p-value	0.0000			p-value	0.0000		

Δείκτης Πολιτικής Σταθερότητας & Απουσίας βίας-τρομοκρατίας				Δείκτης Κράτους Δικαίου			
Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση	Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση
Βόρεια Ε.Ε.	150	83.68	13.81	Βόρεια Ε.Ε.	150	94.99	3.70
Ανατολική Ε.Ε.	135	67.95	12.43	Ανατολική Ε.Ε.	135	66.53	13.17
Νότια Ε.Ε.	75	68.23	20.00	Νότια Ε.Ε.	75	79.71	9.93
Σύνολο Ε.Ε.	360	74.56	16.70	Σύνολο Ε.Ε.	360	81.14	15.86
ANOVA F-statistic	48.45**			ANOVA F-statistic	316.45**		
d.f.	2 , 357			d.f.	2 , 357		
p-value	0.0000			p-value	0.0000		

Δείκτης Αποτελεσματικότητας Διακυβέρνησης				Δείκτης Ελέγχου Διαφθοράς			
Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση	Γεωγραφικό Τμήμα	N	M.O.	Τυπ. Απόκλιση
Βόρεια Ε.Ε.	150	94.45	3.56	Βόρεια Ε.Ε.	150	94.37	3.93
Ανατολική Ε.Ε.	135	69.46	12.05	Ανατολική Ε.Ε.	135	64.34	12.24
Νότια Ε.Ε.	75	78.76	7.61	Νότια Ε.Ε.	75	75.53	10.06
Σύνολο Ε.Ε.	360	81.81	14.05	Σύνολο Ε.Ε.	360	79.19	16.28
ANOVA F-statistic	315.23**			ANOVA F-statistic	390.80**		
d.f.	2 , 357			d.f.	2 , 357		
p-value	0.0000			p-value	0.0000		

Σύμφωνα με τα σχετικά F-statistic, υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στους μέσους όρους των Δεικτών Διακυβέρνησης του κάθε γεωγραφικού τμήματος σε επίπεδο 1% ($p < 0.01$) για κάθε δείκτη. Στις χώρες της βόρειας Ε.Ε. το επίπεδο όλων των δεικτών είναι υψηλότερο σε σχέση με τα υπόλοιπα τμήματα, ενώ στις χώρες της νότιας Ε.Ε. το επίπεδο όλων των δεικτών είναι στη δεύτερη θέση και

τελευταίες ακολουθούν οι χώρες της ανατολικής Ε.Ε. αξίζει να σημειωθεί ότι για τις χώρες της βόρειας Ε.Ε. το επίπεδο είναι αρκετά πιο υψηλό σε σχέση με από ότι είναι για τις χώρες της νότιας Ε.Ε. σε σύγκριση με την ανατολική.

Πίνακας 4.4

Μέσοι Όροι για τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις ως Ποσοστό % επί του ΑΕΠ ανά Χώρα

Χώρα	Μ.Ο.
Ηνωμένο Βασίλειο	3.76
Γαλλία	2.13
Γερμανία	2.17
Βέλγιο	13.96
Σουηδία	4.17
Ιρλανδία	14.21
Δανία	2.57
Αυστρία	2.45
Φινλανδία	3.23
Λουξεμβούργο	21.69
Πολωνία	3.18
Ουγγαρία	4.96
Τσεχία	4.49
Σλοβενία	1.69
Εσθονία	8.18
Κροατία	4.16
Λιθουανία	3.53
Ρουμανία	4.10
Βουλγαρία	9.93
Μάλτα	8.57
Ελλάδα	0.72
Πορτογαλία	2.62
Ισπανία	3.07
Ιταλία	0.83
Σύνολο Ε.Ε.	5.43

Στις χώρες της βόρειας Ε.Ε. παρατηρούνται τα υψηλότερα ποσοστά άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ (Βέλγιο, Ιρλανδία, Λουξεμβούργο), αλλά παρατηρούνται και αρκετά μικρά ποσοστά κάτω από 4 ποσοστιαίες μονάδες. Στις χώρες της ανατολικής Ε.Ε. παρατηρούνται ποσοστά κάτω από 10 ποσοστιαίες μονάδες, αλλά είναι αρκετές χώρες με επίπεδο άμεσων ξένων επενδύσεων κοντά στο

5% του ΑΕΠ. Τέλος, στις χώρες της νότιας Ε.Ε. παρατηρούνται τα χαμηλότερα επίπεδα άμεσων ξένων επενδύσεων, που φτάνουν κάτω και από 1 ποσοστιαία μονάδα, ενώ εξαίρεση αποτελεί η Μάλτα με ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων που είναι κοντά στις 9 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ.

Πίνακας 4.5

Μέσοι Όροι για τους Δείκτες Διακυβέρνησης ανά Γεωγραφικό Τμήμα

Χώρα	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Ηνωμένο Βασίλειο	91.74	62.17	92.94	97.00	93.68	93.82
Γαλλία	89.13	64.82	90.04	84.00	90.08	89.39
Γερμανία	92.73	78.55	92.06	92.29	93.33	93.45
Βέλγιο	93.02	76.24	93.23	87.45	88.65	89.34
Σουηδία	98.34	93.20	97.96	94.34	98.03	98.35
Ιρλανδία	93.15	89.06	90.30	95.84	93.70	91.77
Δανία	98.89	87.56	99.03	98.12	98.73	99.74
Αυστρία	93.39	89.63	94.71	93.32	97.71	93.73
Φινλανδία	97.77	98.58	99.09	97.31	99.49	99.33
Λουξεμβούργο	96.42	96.95	95.16	97.13	96.53	94.83
Πολωνία	78.10	69.59	70.80	75.38	67.15	67.92
Ουγγαρία	79.54	75.37	76.32	82.48	75.35	70.91
Τσεχία	76.28	78.40	77.67	82.94	76.40	66.95
Σλοβενία	83.06	82.86	80.44	75.78	81.12	80.18
Εσθονία	81.78	68.37	79.24	90.00	78.75	76.95
Κροατία	59.79	61.16	67.80	63.16	52.99	54.36
Λιθουανία	74.37	69.24	71.72	81.01	67.85	62.30
Ρουμανία	59.90	51.84	44.29	62.84	51.16	48.84
Βουλγαρία	62.80	54.71	56.90	66.96	48.05	50.70
Μάλτα	87.96	92.99	82.78	84.46	89.61	79.30
Ελλάδα	76.19	55.98	72.38	74.85	71.64	64.91
Πορτογαλία	88.84	81.45	82.46	81.78	84.66	82.95
Ισπανία	86.18	44.54	85.58	85.44	86.12	84.35
Ιταλία	79.78	66.18	70.61	77.59	66.51	66.15
Σύνολο Ε.Ε.	84.13	74.56	81.81	84.23	81.14	79.19

Για τις χώρες της βόρειας Ε.Ε. παρατηρείται πολύ υψηλό επίπεδο σχεδόν σε όλους τους δείκτες με πολύ λίγες εξαιρέσεις. Για τις χώρες της νότιας Ε.Ε. παρατηρείται λίγο χαμηλότερο επίπεδο για όλους τους δείκτες με λίγες εξαιρέσεις που το επίπεδο είναι ακόμα χαμηλότερο. Τέλος, για τις χώρες της ανατολικής Ε.Ε. παρατηρείται ακόμα πιο χαμηλότερο επίπεδο για όλους τους δείκτες. Μάλιστα σε

αρκετές περιπτώσεις το επίπεδο κάποιων δεικτών για κάποιες χώρες είναι πολύ χαμηλό σε σχέση με άλλα επίπεδα.

4.2.3 Ανάλυση Συσχέτισης

Από την απλή περιγραφική ανάλυση των μέσων όρων προέκυψε ότι για τις χώρες της Ε.Ε που έχουν υψηλό ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ τείνουν να έχουν και υψηλό επίπεδο στους διάφορους Δείκτες Διακυβέρνησης . Αυτό συμβαίνει για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. Εντούτοις, αυτό δεν συνεπάγεται απαραίτητα μια θετική συσχέτιση. Αυτό διότι οι χώρες της νότιας Ε.Ε. που έχουν το δεύτερο καλύτερο επίπεδο Δεικτών Διακυβέρνησης δεν έχουν και το δεύτερο επίπεδο ποσοστού άμεσων ξένων επενδύσεων ως προς το ΑΕΠ, αλλά το τρίτο. Αυτό σίγουρα δεν δυναμώνει την υποψία για ισχυρή θετική συσχέτιση. Παρακάτω υπολογίζεται και παρουσιάζεται το σύνολο των συντελεστών συσχετίσεων κατά Pearson με βάση τα διαστρωματικά δεδομένα των πινάκων 4.4 και 4.5 για να εξεταστεί ο κάθε Δείκτη Διακυβέρνησης τι ένταση συσχέτισης μπορεί να έχει με τη διείσδυση άμεσων ξένων επενδύσεων.

Πίνακας 4.6

Συντελεστές Συσχέτισης Pearson των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ και των Δεικτών Διακυβέρνησης για Διαστρωματικά Δεδομένα

	Δείκτες Διακυβέρνησης					
	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Pearson Correlation	0.1755	0.3134	0.1591	0.2555	0.1506	0.1558
N	24	24	24	24	24	24
t-statistic	0.87	1.62	0.79	1.29	0.75	0.77
p-value	0.3920	0.1202	0.4382	0.2089	0.4635	0.4480

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Όλοι οι συντελεστές συσχέτισης υπολογιστήκαν στατιστικά ασήμαντοι σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Επομένως, φαίνεται ότι όντως οι θετικοί συντελεστές συσχέτισης που εκτιμήθηκαν δεν υπονοούν μια στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση.

Καθώς τα αρχικά δεδομένα έχουν και χρονική διάσταση (για κάθε μια από τις 24 χώρες – στρώματα υπάρχουν διαθέσιμες 15 διαχρονικές παρατηρήσεις), θα πρέπει να ληφθεί αυτό υπόψη στην εκτίμηση και την αξιολόγηση των συσχετίσεων. Παρακάτω παρουσιάζονται οι συντελεστές συσχέτισης με όλα τα διαθέσιμα δεδομένα και σε σύνολο Ε.Ε., αλλά και σε κάθε γεωγραφικό τμήμα ξεχωριστά.

Πίνακας 4.7

Συντελεστές Συσχέτισης Pearson των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ και των Δεικτών Διακυβέρνησης για Δεδομένα που Συνδυάζουν Διαστρωματική και Διαχρονική Διάσταση (Δεδομένα Panel)

Δείκτες Διακυβέρνησης						
Σύνολο Ε.Ε	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Pearson Correlation	0.1012	0.1513**	0.0712	0.1313*	0.0798	0.0916
N	360	360	360	360	360	360
t-statistic	1.93	2.91	1.35	2.51	1.52	1.75
p-value	0.0545	0.0039	0.1764	0.0124	0.1299	0.0817

Δείκτες Διακυβέρνησης						
Βόρεια Ε.Ε.	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Pearson Correlation	0.0462	0.1325	-0.1580	0.0522	-0.1108	-0.1167
N	150	150	150	150	150	150
t-statistic	0.57	1.64	-1.96	0.64	-1.37	-1.44
p-value	0.5718	0.1038	0.0519	0.5231	0.1741	0.1523

Δείκτες Διακυβέρνησης						
Ανατολική Ε.Ε.	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Pearson Correlation	-0.0839	-0.2225**	-0.0911	0.0532	-0.1503	-0.0659
N	135	135	135	135	135	135
t-statistic	-0.98	-2.65	-1.06	0.62	-1.77	-0.77
p-value	0.3299	0.0090	0.2899	0.5369	0.0796	0.4441

Δείκτες Διακυβέρνησης						
Νότια Ε.Ε.	Δ1	Δ2	Δ3	Δ4	Δ5	Δ6
Pearson Correlation	0.3226**	0.3376**	0.2165	0.2631*	0.3912**	0.2530*
N	75	75	75	75	75	75
t-statistic	2.95	3.11	1.92	2.36	3.68	2.26
p-value	0.0043	0.0027	0.0587	0.0208	0.0004	0.0265

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

Στο σύνολο της Ε.Ε. όλοι οι δείκτες εκτιμήθηκαν θετικοί, υπονοώντας ότι όσο καλύτερη είναι η κάθε λειτουργία τόσο υψηλότερη και η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Εντούτοις, για τους περισσότερους δείκτες αυτό δεν επιβεβαιώνεται και στατιστικά σε επίπεδο 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Η θετική συσχέτιση επιβεβαιώνεται για τους δείκτες πολιτικής σταθερότητας, σε επίπεδο σημαντικότητας 1% ($p\text{-value} < 0.01$) και ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} < 0.05$). Δηλαδή, σε επίπεδο Ε.Ε. όσο αυξάνεται ο δείκτης πολιτικής σταθερότητας ή ο δείκτης κρατικών ρυθμίσεων, τόσο αυξάνεται το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων επί του ΑΕΠ, δηλαδή όσο αυξάνονται αυτοί οι δείκτες, τόσο ευνοείται η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. οι συντελεστές συσχέτισης εκτιμήθηκαν είτε θετικοί, είτε αρνητικοί αλλά μικροί σχετικά. Πράγματι, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% επιβεβαιώνεται η ασήμαντη συσχέτιση ($p\text{-value} > 0.05$). Συνεπώς, για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. δεν φαίνεται να συνδέεται το επίπεδο των Δεικτών Διακυβέρνησης με το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Για τις ανατολικές χώρες της Ε.Ε. οι συντελεστές συσχέτισης εκτιμήθηκαν είτε θετικοί, είτε αρνητικοί, αλλά μικροί σχετικά. Πράγματι, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% επιβεβαιώνεται η ασήμαντη συσχέτιση ($p\text{-value} > 0.05$) σχεδόν για όλους τους δείκτες. Εξαίρεση αποτελεί ο δείκτης πολιτικής σταθερότητας όπου εκτιμήθηκε αρνητικός και στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο σημαντικότητας 1% ($p\text{-value} < 0.01$). Συνεπώς, για τις ανατολικές χώρες της Ε.Ε. προκύπτει ότι όσο αυξάνει η πολιτική σταθερότητα και η απουσία βίας-τρομοκρατίας, τόσο υπάρχει τάση να μειώνεται το ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ.

Τέλος, για τις νότιες χώρες της Ε.Ε. οι συντελεστές συσχέτισης εκτιμήθηκαν θετικοί και όχι και τόσο μικροί σχετικά. Πράγματι, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ή 1% επιβεβαιώνεται σημαντικές συσχετίσεις ($p\text{-value} < 0.05$ και $p\text{-value} < 0.05$) σχεδόν για όλους τους δείκτες. Εξαίρεση αποτελεί ο δείκτης αποτελεσματικότητας διακυβέρνησης όπου εκτιμήθηκε στατιστικά ασήμαντος σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Συνεπώς, για τις νότιες χώρες της Ε.Ε. προκύπτει ότι όσο αυξάνουν οι δείκτες της συμμετοχής και λογοδοσίας, της πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας-τρομοκρατίας, της ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων, του κράτος ελέγχου και του ελέγχου της διαφθοράς, τόσο υπάρχει τάση να αυξάνεται το ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Δηλαδή όσο αυξάνονται αυτοί

οι δείκτες Διακυβέρνησης, τόσο ευνοείται η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων στις χώρες της νότιας Ε.Ε.

4.4.4. Οικονομετρικές Εκτιμήσεις

Οι διάφοροι Δείκτες Διακυβέρνησης αποτελούν πιθανούς προσδιοριστικούς παράγοντες για το ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Επειδή αφορούν παρόμοιες λειτουργίες του κρατικού τομέα, είναι πιθανό οι δείκτες μεταξύ τους να έχουν υψηλές συσχετίσεις. Έτσι, για να διερευνηθεί πιο ενδελεχώς ποιοι δείκτες όντως επηρεάζουν το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων λαμβανομένου υπόψη και των συσχετίσεων μεταξύ τους, η κατασκευή και η εκτίμηση του παρακάτω οικονομετρικού υποδείγματος θα δώσει τις σχετικές απαντήσεις.

$$FID_{it} = \beta_0 + \beta_1 \Delta_{1,it} + \beta_2 \Delta_{2,it} + \beta_3 \Delta_{3,it} + \beta_4 \Delta_{4,it} + \beta_5 \Delta_{5,it} + \beta_6 \Delta_{6,it} + \varepsilon_{it}$$

Όπου, FID_{it} = ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων επί του ΑΕΠ της χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{1,it}$ = δείκτης συμμετοχής και λογοδοσίας ης χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{2,it}$ = δείκτης πολιτικής σταθερότητας & απουσίας βίας /τρομοκρατίας της χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{3,it}$ = δείκτης αποτελεσματικότητας διακυβέρνησης της χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{4,it}$ = δείκτης ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων της χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{5,it}$ = δείκτης κράτους δικαίου της χώρας i τη χρονιά t

$\Delta_{6,it}$ = δείκτης ελέγχου διαφθοράς της χώρας i τη χρονιά t

ε_{it} = στοχαστικός όρος

Καθώς πρόκειται για δεδομένα Panel, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ανάλογες εκτιμητικές μέθοδοι. Πιο συγκεκριμένα, τίθεται θέμα σταθερών επιδράσεων χρόνου ή στρώματος. Εάν πρέπει να συμπεριληφθούν αυτές οι επιδράσεις, αυτό σημαίνει ότι βελτιώνεται και η ερμηνευτικότητα αλλά μετριάζεται και η όποια μεροληψία τυχόν υπάρχει από απουσία αυτών των επιδράσεων. Ο έλεγχος στατιστικής σημαντικότητας

αυτών των επιδράσεων διεξάγεται με την κλασική F-statistic. Για το μοντέλο που θα προκριθεί ως το καλύτερο με τις όποιες επιδράσεις χρόνου ή / και στρώματος θα διεξαχθούν και διαγνωστικοί έλεγχοι των καταλοίπων για ετεροσκεδαστικότητα και αυτοσυσχέτιση. Παρακάτω παρουσιάζονται τα σχετικά αποτελέσματα.

Πίνακας 4.8

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , στο Σύνολο Ε.Ε.

Δείγμα: Σύνολο Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	-7.86	-7.91	7.12	11.64
Συμμετοχή και Λογοδοσία	0.0565	0.0587	0.0829	0.0536
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	0.0913*	0.0996*	0.0036	0.0346
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	-0.1224	-0.0969	-0.2726	-0.2596
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.2357*	0.2202*	-0.0158	-0.0654
Κράτος Δικαίου	-0.1757	-0.1530	0.0126	0.0681
Έλεγχος της διαφθοράς	0.0776	0.0350	0.1728	0.1000
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ**	ΝΑΙ**
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 1.643*	⁽²⁾ 1.613*	⁽³⁾ 2.203*	⁽³⁾ 2.217*
R ²	0.0443	0.0949	0.2881	0.3384
R ² Adjusted	0.0280	0.0415	0.2255	0.2484
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	9.220	9.156	8.230	8.108
F-statistic	-	1.36	4.91	1.72
p-value	-	0.1729	0.0000	0.0513

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.855 , 2.145)

(2) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.939 , 2.061)

(3) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.945 , 2.055)

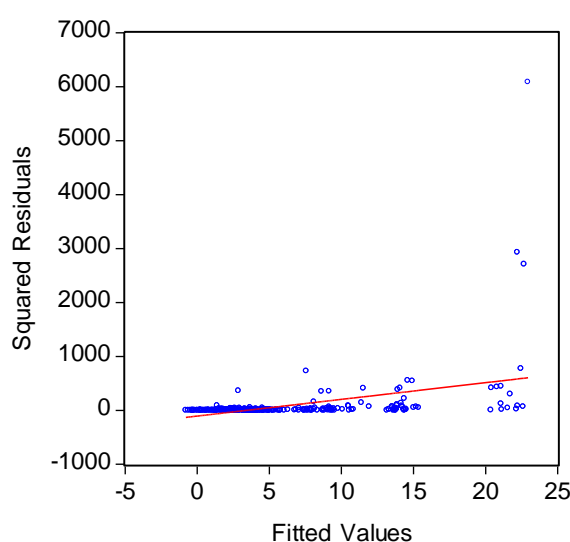
Σύμφωνα με την F-statistic, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% οι σταθερές επιδράσεις χρόνου προέκυψαν στατιστικά ασήμαντες (p-value > 0.05) στην εκτίμηση 2. Με την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 1% οι σταθερές επιδράσεις στρώματος προέκυψαν στατιστικά σημαντικές (p-value < 0,01) στην εκτίμηση 3. Τέλος, με την ίδια στατιστική οι επιδράσεις χρόνου, πλέον των επιδράσεων στρώματος δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value > 0.05). Συνεπώς, μόνο οι επιδράσεις στρώματος πρέπει να συμμετέχουν, μαζί

με τους δείκτες κρατικής λειτουργίας, σε ένα ορθά εξειδικευμένο μοντέλο.

Στην εκτίμηση 3, σύμφωνα με τη στατιστική Durbin-Watson προέκυψε στατιστικά σημαντική αυτοσυσχέτιση καταλοίπων σε επίπεδο 5% (βλέπε κριτικές τιμές υποσημείωσης 3). Για τον έλεγχο ετεροσκεδαστικότητας, παρουσιάζεται το παρακάτω γράφημα των καταλοίπων σε σχέση με τις εκτιμώμενες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής.

Διάγραμμα 4.1

Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 3, σε Επίπεδο Ε.Ε.

Τα τετραγωνικά κατάλοιπα δε φαίνεται να σχετίζονται και τόσο έντονα με τις προσαρμοσμένες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής. Βέβαια, υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις όπου τα τετραγωνικά κατάλοιπα έχουν σημαντικά μεγαλύτερη απόσταση από τα περισσότερα. Η σχετική στατιστική ελέγχου είναι $N \cdot R^2 = 56.65$ και είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1% ($p\text{-value} < 0.01$). Αυτό σημαίνει ότι η εκτίμηση 3 έχει και σημαντικές ενδείξεις ετεροσκεδαστικότητας. Για να διεξαχθεί ο έλεγχος σημαντικότητας των εκτιμημένων συντελεστών αξιόπιστα, θα πρέπει να εκτιμηθούν αξιόπιστα ο πίνακας διακυμάνσεων – συνδιακυμάνσεων των συντελεστών. Για αυτό επανεκτιμάται η εκτίμηση 3 με τη μέθοδο White Diagonal για να ληφθούν υπόψη και οι δύο παραβιάσεις που υπάρχουν. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 4.9

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης, στο Σύνολο Ε.Ε. (Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Δείγμα: Σύνολο Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	-7.86	-7.91	7.12	11.64
Συμμετοχή και Λογοδοσία	0.0565	0.0587	0.0829	0.0536
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	0.0913*	0.0996*	0.0036	0.0346
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	-0.1224	-0.0969	-0.2726	-0.2596
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.2357*	0.2202*	-0.0158	-0.0654
Κράτος Δικαίου	-0.1757	-0.1530	0.0126	0.0681
Έλεγχος της διαφθοράς	0.0776	0.0350	0.1728*	0.1000
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	OXI	NAI	OXI	NAI
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	OXI	OXI	NAI**	NAI**
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 1.643*	⁽²⁾ 1.613*	⁽¹⁾ 2.203*	⁽³⁾ 2.217*
R ²	0.0443	0.0949	0.2881	0.3384
R ² Adjusted	0.0280	0.0415	0.2255	0.2484
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	9.220	9.156	8.230	8.108
F-statistic	-	1.36	4.91	1.72
p-value	-	0.1729	0.0000	0.0513

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.945, 2.055)

Προκύπτει ότι το πρόσημο του συντελεστή του δείκτη ελέγχου διαφθοράς είναι θετικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value < 0.05). Όλοι οι άλλοι συντελεστές προέκυψαν στατιστικά ασήμαντοι, με βάση την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value > 0.05).

Έτσι, η οικονομετρική ανάλυση έδειξε ότι στο σύνολο της Ε.Ε. όσο αυξάνει ο δείκτης ελέγχου της διαφθοράς, τόσο αυξάνει το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δηλαδή, σε επίπεδο Ε.Ε. η βελτίωση του ελέγχου της διαφθοράς είναι ευνοϊκή για το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Πίνακας 4.10

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης, για τις Βόρειες Χώρες της Ε.Ε.

Δείγμα: Βόρεια Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	85.92	91.97	90.82	97.12
Συμμετοχή και Λογοδοσία	0.8675	0.8162	0.0451	0.0313
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	0.2972**	0.3315**	0.0503	0.0973
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	-1.0686*	-1.0084	-1.5686*	-1.4525
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.6062*	0.6197*	0.1889	0.0516
Κράτος Δικαίου	-1.283*	-1.4261*	-0.2241	-0.3514
Έλεγχος της διαφθοράς	-0.2085	-0.1814	0.6305	0.6840
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 2.034	⁽²⁾ 1.956*	⁽²⁾ 2.350*	⁽²⁾ 2.305*
R ²	0.1580	0.2474	0.2926	0.3733
R ² Adjusted	0.1227	0.1307	0.2134	0.2219
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	12.234	12.178	11.584	11.522
F-statistic	-	1.09	0.99	0.98
p-value	-	0.3690	0.4800	0.4829

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.817, 2.183)

(2) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.960, 2.040)

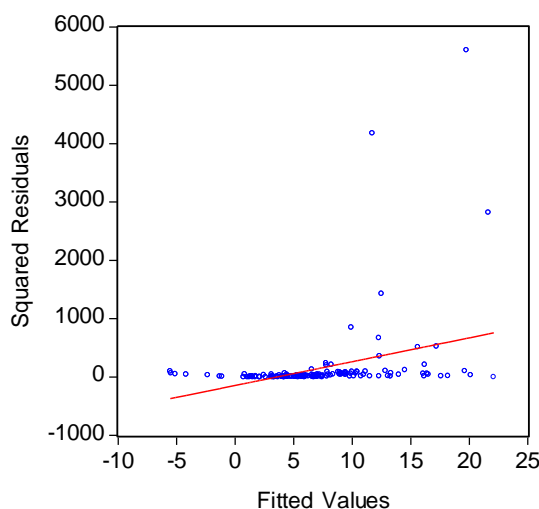
Σύμφωνα με την F-statistic, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% οι σταθερές επιδράσεις χρόνου προέκυψαν στατιστικά ασήμαντες ($p\text{-value} > 0.05$) στην εκτίμηση 2. Με την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 1% οι σταθερές επιδράσεις στρώματος προέκυψαν επίσης στατιστικά ασήμαντες σε επίπεδο 5% ($p\text{-value} > 0,05$) στην εκτίμηση 3. Τέλος, οι επιδράσεις χρόνου, πλέον των επιδράσεων στρώματος δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Συνεπώς, ούτε οι επιδράσεις στρώματος, ούτε οι επιδράσεις χρόνου θα πρέπει να συμμετέχουν σε ένα ορθά εξειδικευμένο μοντέλο.

Στην εκτίμηση 1, σύμφωνα με τη στατιστική Durbin-Watson προέκυψε στατιστικά μη σημαντική αυτοσυσχέτιση καταλοίπων σε επίπεδο 5% (βλέπε κριτικές

τιμές υποσημείωσης 1). Για τον έλεγχο ετεροσκεδαστικότητας, παρουσιάζεται το παρακάτω γράφημα των καταλοίπων σε σχέση με τις εκτιμώμενες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής.

Διάγραμμα 4.2

Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 1, σε Επίπεδο Βορείων Χωρών Ε.Ε.

Τα τετραγωνικά κατάλοιπα φαίνεται να σχετίζονται σε κάποιο βαθμό με τις προσαρμοσμένες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής καθώς για υψηλές τιμές της εξαρτημένης, υπάρχει κάποια τάση για αυξημένα τετραγωνικά κατάλοιπα. Η σχετική στατιστική ελέγχου είναι $N \cdot R^2 = 17.30$ και είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1% ($p\text{-value} < 0.01$). Αυτό σημαίνει ότι η εκτίμηση 1 έχει σημαντικές ενδείξεις ετεροσκεδαστικότητας. Για να διεξαχθεί ο έλεγχος σημαντικότητας των εκτιμημένων συντελεστών αξιόπιστα, θα πρέπει να εκτιμηθούν αξιόπιστα ο πίνακας διακυμάνσεων – συνδιακυμάνσεων των συντελεστών. Για αυτό επανεκτιμάται η εκτίμηση 1 με τη μέθοδο White Cross-Sectional για να ληφθεί υπόψη η παραβίαση της ετεροσκεδαστικότητας η οποία συνήθως οφείλεται στα στρώματα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 4.11

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης, για τις Βόρειες Χώρες της Ε.Ε. (Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Δείγμα: Βόρεια Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	85.92	91.97	90.82	97.12
Συμμετοχή και Λογοδοσία	0.8675	0.8162	0.0451	0.0313
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	0.2972**	0.3315**	0.0503	0.0973
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	-1.0686	-1.0084	-1.5686*	-1.4525
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.6062**	0.6197*	0.1889	0.0516
Κράτος Δικαίου	-1.283*	-1.4261*	-0.2241	-0.3514
Έλεγχος της διαφθοράς	-0.2085	-0.1814	0.6305	0.6840
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	OXI	NAI	OXI	NAI
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	OXI	OXI	NAI	NAI
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 2.034	⁽²⁾ 1.956*	⁽²⁾ 2.350*	⁽²⁾ 2.305*
R ²	0.1580	0.2474	0.2926	0.3733
R ² Adjusted	0.1227	0.1307	0.2134	0.2219
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	12.234	12.178	11.584	11.522
F-statistic	-	1.09	0.99	0.98
p-value	-	0.3690	0.4800	0.4829

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.817, 2.183)

Προκύπτει ότι το πρόσημο των συντελεστών των δεικτών πολιτικής σταθερότητας και ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων είναι θετικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 1% (p-value < 0.01), ενώ το πρόσημο του συντελεστή του δείκτη κράτους δικαίου είναι αρνητικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value < 0.05). Όλοι οι άλλοι συντελεστές προέκυψαν στατιστικά ασήμαντοι, με βάση την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value > 0.05).

Έτσι, η οικονομετρική ανάλυση έδειξε ότι για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. όσο αυξάνει ο δείκτης πολιτικής σταθερότητας και ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων και

όσο μειώνεται ο δείκτης του κράτους δικαίου, τόσο αυξάνει το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δηλαδή, για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. η βελτίωση της πολιτικής σταθερότητας και της ποιότητας των κρατικών ρυθμίσεων είναι ευνοϊκή για το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ η βελτίωση του κράτους δικαίου δεν εκτιμάται ευνοϊκή.

Πίνακας 4.12

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης , για τις Ανατολικές Χώρες της Ε.Ε.

Δείγμα: Ανατολική Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	1.88	3.16	0.89	6.02
Συμμετοχή και Λογοδοσία	-0.0049	-0.0588	0.0536	-0.1013
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	-0.1013*	-0.1004*	-0.0525	-0.0412
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	0.0181	-0.0031	-0.0025	-0.1061
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.2145**	0.2280**	0.0131	0.0529
Κράτος Δικαίου	-0.2375**	-0.1751*	-0.0970	0.0855
Έλεγχος της διαφθοράς	0.1336	0.1164	0.1449	0.1049
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	ΌΧΙ	ΝΑΙ*	ΌΧΙ	ΝΑΙ*
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	ΌΧΙ	ΌΧΙ	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 0.904*	⁽²⁾ 0.917*	⁽²⁾ 1.075*	⁽²⁾ 1.224*
R ²	0.1648	0.3920	0.3172	0.5522
R ² Adjusted	0.1257	0.2853	0.2376	0.4339
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	4.222	3.817	3.943	3.397
F-statistic	-	3.04	1.02	1.40
p-value	-	0.0005	0.4492	0.1694

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.832 , 2.168)

(2) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.960 , 2.040)

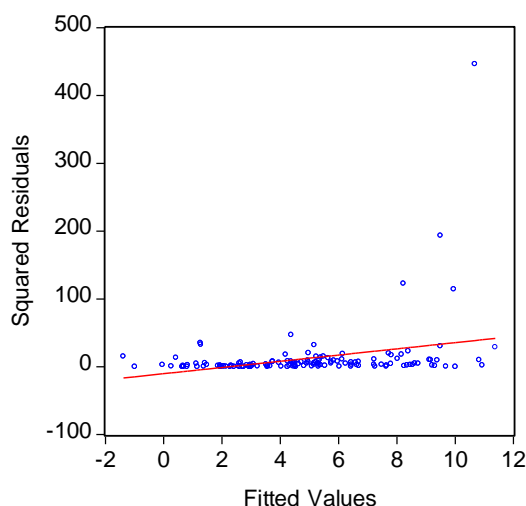
Σύμφωνα με την F-statistic, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% οι σταθερές επιδράσεις χρόνου προέκυψαν στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 1% (p-value < 0.01) στην εκτίμηση 2. Με την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 1% οι σταθερές επιδράσεις στρώματος προέκυψαν στατιστικά ασήμαντες σε επίπεδο 5% (p-value > 0,05) στην εκτίμηση 3. Τέλος, οι επιδράσεις

στρώματος, πλέον των επιδράσεων χρόνου, δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Συνεπώς, μόνο οι επιδράσεις χρόνου θα πρέπει να συμμετέχουν σε ένα ορθά εξειδικευμένο μοντέλο.

Στην εκτίμηση 2, σύμφωνα με τη στατιστική Durbin-Watson προέκυψε στατιστικά σημαντική αυτοσυσχέτιση καταλοίπων σε επίπεδο 5% (βλέπε κριτικές τιμές υποσημείωσης 2). Για τον έλεγχο ετεροσκεδαστικότητας, παρουσιάζεται το παρακάτω γράφημα των καταλοίπων σε σχέση με τις εκτιμώμενες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής.

Διάγραμμα 4.3

Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 2, σε Επίπεδο Ανατολικών Χωρών Ε.Ε.

Τα τετραγωνικά κατάλοιπα φαίνεται να σχετίζονται σε κάποιο βαθμό με τις προσαρμοσμένες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής καθώς για υψηλές τιμές της εξαρτημένης, υπάρχει κάποια τάση για αυξημένα τετραγωνικά κατάλοιπα. Η σχετική στατιστική ελέγχου είναι $N \cdot R^2 = 11.80$ και είναι στατιστικά σημαντική σε επίπεδο 1% ($p\text{-value} < 0.01$). Αυτό σημαίνει ότι η εκτίμηση 2 έχει και σημαντικές ενδείξεις ετεροσκεδαστικότητας. Για να διεξαχθεί ο έλεγχος σημαντικότητας των εκτιμημένων συντελεστών αξιόπιστα, θα πρέπει να εκτιμηθούν αξιόπιστα ο πίνακας διακυμάνσεων – συνδιακυμάνσεων των συντελεστών. Για αυτό επανεκτιμάται η εκτίμηση 2 με τη μέθοδο White Diagonal για να ληφθεί υπόψη η παραβίαση και της αυτοσυσχέτισης και της ετεροσκεδαστικότητας η οποία συνήθως οφείλεται στα στρώματα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται αμέσως παρακάτω.

Πίνακας 4.13

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης, για τις Ανατολικές Χώρες της Ε.Ε. (Ορθή Εκτίμηση Πίνακα Διακυμάνσεων – Συνδιακυμάνσεων Συντελεστών)

Δείγμα: Ανατολική Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	1.88	3.16	0.89	6.02
Συμμετοχή και Λογοδοσία	-0.0049	-0.0588	0.0536	-0.1013
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	-0.1013*	-0.1004**	-0.0525	-0.0412
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	0.0181	-0.0031	-0.0025	-0.1061
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.2145**	0.2280**	0.0131	0.0529
Κράτος Δικαίου	-0.2375**	-0.1751*	-0.0970	0.0855
Έλεγχος της διαφθοράς	0.1336	0.1164*	0.1449	0.1049
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	OXI	NAI*	OXI	NAI*
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	OXI	OXI	NAI	NAI
Στατιστική Durbin-Watson	⁽¹⁾ 0.904*	⁽²⁾ 0.917*	⁽²⁾ 1.075*	⁽²⁾ 1.224*
R ²	0.1648	0.3920	0.3172	0.5522
R ² Adjusted	0.1257	0.2853	0.2376	0.4339
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	4.222	3.817	3.943	3.397
F-statistic	-	3.04	1.02	1.40
p-value	-	0.0005	0.4492	0.1694

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(2) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.960, 2.040)

Προκύπτει ότι το πρόσημο των συντελεστών των δεικτών ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων και ελέγχου διαφθοράς είναι θετικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 1% και 5% αντίστοιχα (p-value < 0.01 και p-value < 0.05), ενώ το πρόσημο των συντελεστών των δεικτών πολιτικής σταθερότητας και κράτους δικαίου είναι αρνητικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 1% και 5% αντίστοιχα (p-value < 0.01 και p-value < 0.05). Όλοι οι άλλοι συντελεστές προέκυψαν στατιστικά ασήμαντοι, με βάση την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value > 0.05).

Έτσι, η οικονομετρική ανάλυση έδειξε ότι για τις ανατολικές χώρες της Ε.Ε.

όσο αυξάνει ο δείκτης ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων και ελέγχου διαφθοράς και όσο μειώνεται ο δείκτης πολιτικής σταθερότητας και του κράτους δικαίου, τόσο αυξάνει το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δηλαδή, για τις ανατολικές χώρες της Ε.Ε. η βελτίωση της ποιότητας των κρατικών ρυθμίσεων και του ελέγχου είναι ευνοϊκή για το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ η βελτίωση της πολιτικής σταθερότητας και του κράτους δικαίου δεν εκτιμάται ευνοϊκή.

Πίνακας 4.14

Οικονομετρική Εκτίμηση του Μοντέλου Παλινδρόμησης του Ποσοστού Άμεσων Ξένων Επενδύσεων ως Ποσοστό επί του ΑΕΠ με τους Δείκτες Διακυβέρνησης, για τις Νότιες Χώρες της Ε.Ε.

Δείγμα: Νότια Ε.Ε.				
Μεταβλητή	Εκτίμηση 1	Εκτίμηση 2	Εκτίμηση 3	Εκτίμηση 4
Σταθερά	-10.05	-13.96	1.22	14.42
Συμμετοχή και Λογοδοσία	-0.0606	-0.0281	0.0811	0.0112
Πολιτική Σταθερότητα και απουσία βίας-τρομοκρατίας	0.0506	0.0609	0.0581	0.1153
Αποτελεσματικότητα διακυβέρνησης	-0.3906	-0.0421	-0.2968	0.0605
Ποιότητα Κρατικών ρυθμίσεων	0.1524	0.0423	-0.0433	-0.1929
Κράτος Δικαίου	0.4008**	0.3384*	0.1851	0.0370
Έλεγχος της διαφθοράς	0.0178	-0.1557	0.0438	-0.1612
Σταθερές Επιδράσεις Χρόνου	OXI	NAI	OXI	NAI
Σταθερές Επιδράσεις Στρώματος	OXI	OXI	NAI	NAI
Στατιστική Durbin-Watson	1.851	1.768	1.952	1.987
R ²	0.2427	0.3991	0.2935	0.4614
R ² Adjusted	0.1759	0.1766	0.1831	0.2028
Τυπικό Σφάλμα Παλινδρόμησης	5.212	5.209	5.189	5.126
F-statistic	-	1.00	0.14	0.34
p-value	-	0.4629	1.0000	0.9990

* Στατιστικά σημαντικό σε 5%

** Στατιστικά σημαντικό σε 1%

(1) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.801, 2.199)

(2) Περιοχή αποδοχής μη αυτοσυσχέτισης (1.685, 2.315)

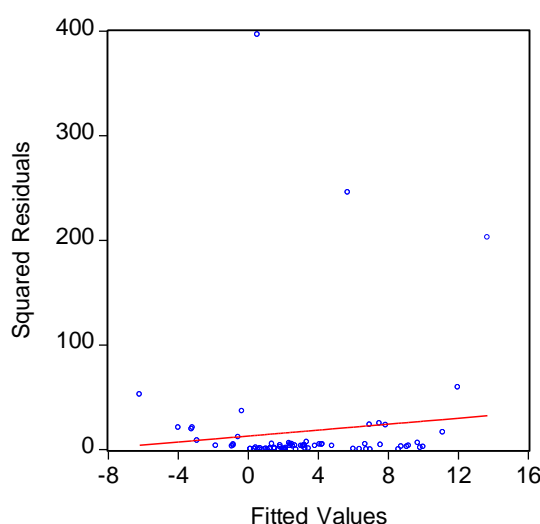
Σύμφωνα με την F-statistic, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% οι σταθερές επιδράσεις χρόνου προέκυψαν στατιστικά μη σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% (p-value > 0.01) στην εκτίμηση 2. Με την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% οι σταθερές επιδράσεις στρώματος προέκυψαν επίσης στατιστικά

ασήμαντες σε επίπεδο 5% ($p\text{-value} > 0,05$) στην εκτίμηση 3. Τέλος, οι επιδράσεις στρώματος και χρόνου, δεν προέκυψαν στατιστικά σημαντικές σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$). Συνεπώς, ούτε οι επιδράσεις χρόνου ούτε στρώματος θα πρέπει να συμμετέχουν σε ένα ορθά εξειδικευμένο μοντέλο.

Στην εκτίμηση 1, σύμφωνα με τη στατιστική Durbin-Watson προέκυψε στατιστικά μη σημαντική αυτοσυσχέτιση καταλοίπων σε επίπεδο 5% (βλέπε κριτικές τιμές υποσημείωσης 1). Για τον έλεγχο ετεροσκεδαστικότητας, παρουσιάζεται το παρακάτω γράφημα των καταλοίπων σε σχέση με τις εκτιμώμενες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής.

Διάγραμμα 4.4

Διαγνωστικός Έλεγχος Ετεροσκεδαστικότητας στην Εκτίμηση 1, σε Επίπεδο Νότιων Χωρών Ε.Ε.

Τα τετραγωνικά κατάλοιπα φαίνεται να σχετίζονται σε κάποιο βαθμό με τις προσαρμοσμένες τιμές της εξαρτημένης μεταβλητής καθώς για υψηλές τιμές της εξαρτημένης, υπάρχει κάποια τάση για αυξημένα τετραγωνικά κατάλοιπα. Η σχετική στατιστική ελέγχου είναι $N \cdot R^2 = 0.68$ και είναι στατιστικά μη σημαντική σε επίπεδο 5% ($p\text{-value} = 0.4082 > 0.05$). Αυτό σημαίνει ότι η εκτίμηση 5 δεν έχει σημαντικές ενδείξεις ετεροσκεδαστικότητας. Καθώς δεν εμφανίστηκαν και σημαντικές ενδείξεις αυτοσυσχέτισης, η αρχική εκτίμηση 1 μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον έλεγχο σημαντικότητας των συντελεστών.

Προκύπτει ότι το πρόσημο των συντελεστών του δείκτη του κράτους δικαίου είναι θετικό και στατιστικά σημαντικό, σύμφωνα με το σχετικό έλεγχο σημαντικότητας με την t-statistic σε επίπεδο σημαντικότητας 1% ($p\text{-value} < 0.01$). Όλοι οι άλλοι συντελεστές προέκυψαν στατιστικά ασήμαντοι, με βάση την ίδια στατιστική, σε επίπεδο σημαντικότητας 5% ($p\text{-value} > 0.05$).

Έτσι, η οικονομετρική ανάλυση έδειξε ότι για τις νότιες χώρες της Ε.Ε. όσο αυξάνει ο δείκτης του κράτους δικαίου, τόσο αυξάνει το ποσοστό των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Δηλαδή, για τις νότιες χώρες της Ε.Ε. η βελτίωση του κράτους δικαίου είναι ευνοϊκή για το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

4.3 Συμπεράσματα

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με την συσχέτιση των άμεσων ξένων επενδύσεων (Foreign Direct Investments – FDI) και τους διαφόρους δείκτες που δείχνουν το επίπεδο πολιτικής σταθερότητας, ποιότητας διακυβέρνησης, κράτους δικαίου και διαφθοράς στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.).

Με μια πρώτη ανάγνωση προκύπτει ότι στις βόρειες χώρες της Ε.Ε. η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι πολύ υψηλότερη, κατά μέσο όρο, σε σχέση με τις υπόλοιπες, ενώ στις νότιες χώρες της Ε.Ε. η διείσδυση είναι η χαμηλότερη, κατά μέσο όρο. Επίσης, το επίπεδο των Δεικτών Διακυβέρνησης είναι αρκετά υψηλότερο, κατά μέσο όρο, στις βόρειες χώρες της Ε.Ε. σε σχέση με τις υπόλοιπες, ενώ το επίπεδο των δεικτών είναι χαμηλότερο, κατά μέσο όρο, στις ανατολικές χώρες της Ε.Ε.

Από αυτά τα ευρήματα θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι αφού στις βόρειες χώρες συνδυάζεται υψηλή διείσδυση άμεσων ξένων επενδύσεων και υψηλού επιπέδου Δεικτών Διακυβέρνησης, υπάρχει μια θετική συσχέτιση με την έννοια ότι σε μια χώρα που έχει υψηλό επίπεδο Δεικτών Διακυβέρνησης θα υπάρχει και η τάση να έχει υψηλό επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Εντούτοις, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι ενώ οι νότιες χώρες έχουν το χαμηλότερο επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων δεν έχουν αντίστοιχα το χαμηλότερο επίπεδο Δεικτών Διακυβέρνησης. Οι ανατολικές χώρες είναι που το έχουν αυτό, αλλά δεν έχουν αντίστοιχα το χαμηλότερο επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Συνεπώς,

δεν φαίνεται ότι μπορεί να ισχυριστεί κάποιος ότι σε χώρες που έχουν χαμηλό επίπεδο Δεικτών Διακυβέρνησης θα υπάρχει τάση για χαμηλό επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Επομένως, δεν είναι τελικά βέβαιο ότι θα επιβεβαιώνεται μια ισχυρή θετική συσχέτιση.

Πράγματι, η ανάλυση συσχέτισης έδειξε, σε διαστρωματικό επίπεδο μόνο ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση για κανένα Δείκτη Διακυβέρνησης με το επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων. Όταν λαμβάνεται υπόψη και η χρονική υπόσταση των μετρήσεων κάποιοι συντελεστές συσχέτισης προκύπτουν στατιστικά σημαντικοί. Εντούτοις, θα πρέπει να σημειωθεί ότι και πάλι παραμένουν αρκετά μικροί δείχνοντας ότι η όποια συσχέτιση υπάρχει δεν είναι και πολύ υψηλή. Ουσιαστικά η αύξηση του μεγέθους του δείγματος είναι αυτή που προκάλεσε τις συσχετίσεις να είναι στατιστικά σημαντικές αν και χαμηλές. Πιο συγκεκριμένα, προέκυψε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική και θετική συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο διείσδυσης των άμεσων ξένων επενδύσεων και δεικτών κρατικής λειτουργίας όπως πολιτικής σταθερότητας και ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων. Δηλαδή, βρέθηκε ότι όσο αυξάνει το επίπεδο της πολιτικής σταθερότητας και της ποιότητας των κρατικών ρυθμίσεων, τόσο υπάρχει μια μικρή τάση να αυξάνονται και οι άμεσες ξένες επενδύσεις ως ποσοστό επί του ΑΕΠ.

Για τις βόρειες χώρες δεν βρέθηκε καμία συσχέτιση στατιστικά σημαντική. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλες οι βόρειες χώρες έχουν τάση να έχουν και υψηλό επίπεδο διείσδυσης άμεσων ξένων επενδύσεων, αλλά και Δεικτών Διακυβέρνησης και επομένως δεν μπορεί να διαφανεί τι τιμές θα λάμβανε η μία μεταβλητή για χαμηλές τιμές της άλλης.

Για τις ανατολικές χώρες προέκυψε, μη αναμενόμενα, μια αρνητική συσχέτιση ανάμεσα στο επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων και την πολιτική σταθερότητα. Δηλαδή, για τις ανατολικές χώρες προέκυψε ότι όσο μειώνεται η πολιτική σταθερότητα, τόσο υπάρχει μια μέτρια τάση για άνοδο του επιπέδου των άμεσων ξένων επενδύσεων. Ουσιαστικά, για τις ανατολικές χώρες η απουσία πολιτικής σταθερότητας εκλαμβάνεται μάλλον ως ένα θετικό στοιχείο και κίνητρο για ξένους επενδυτές με την έννοια ότι σε αυτές τις χώρες μια τέτοια απουσία θεωρείται μάλλον ευνοϊκή συγκυρία για να εκμεταλλευτούν ξένοι επενδυτές επιχειρηματικές ευκαιρίες, ενώ η αυξημένη παρουσία πολιτικής σταθερότητας μάλλον σημαίνει ένα αστηρό πλαίσιο για νέες επενδύσεις που δεν αφήνει και πολλά περιθώρια στους επιχειρηματίες και επενδυτές να ελιχθούν όπως θα επιθυμούσαν.

Τέλος, για τις νότιες χώρες βρέθηκε για σχεδόν όλους τους δείκτες (με εξαίρεση το δείκτη αποτελεσματικότητας διακυβέρνησης) ότι υπάρχει θετική συσχέτιση. Δηλαδή για τις νότιες χώρες όσο αυξάνει το επίπεδο των δεικτών συμμετοχής και λογοδοσίας, της πολιτικής σταθερότητας και απουσίας βίας-τρομοκρατίας, της ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων, του κράτος δικαίου και του ελέγχου της διαφθοράς, τόσο υπάρχει τάση να αυξάνεται το ποσοστό άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Πιο συγκεκριμένα, οι ισχυρότερες συσχετίσεις προέκυψαν για τους δείκτες πολιτικής σταθερότητας και κράτος Δικαίου. Δηλαδή, για τις νότιες χώρες η παρουσία πολιτικής σταθερότητας και ενός κράτους Δικαίου ευνοεί σε μεγαλύτερο βαθμό, σε σχέση με τους άλλους Δείκτες Διακυβέρνησης, το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ.

Η δομή των δεδομένων (panel data) ήταν τέτοια, όμως, που η απλή ανάλυση συσχέτισης δεν λαμβάνει υπόψη τις τυχόν ιδιαιτερότητες που έχει και η χρονική και η διαστρωματική διάσταση τους. Επιπλέον, η απλή ανάλυση συσχέτισης δεν λαμβάνει υπόψη τις τυχόν αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των δεικτών που αναμένονται να είναι υψηλές στο πως τελικά επηρεάζουν το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Για αυτό το λόγο κρίθηκε αναγκαίο να διεξαχθεί και μια πιο προηγμένη οικονομετρική ανάλυση με μεθόδους panel data που λαμβάνει όλα αυτά τα παραπάνω υπόψη. Ουσιαστικά τα αποτελέσματα της οικονομετρικής ανάλυσης είναι εκ φύσεως περισσότερο αξιόπιστα από αυτά που προέκυψαν από την απλή ανάλυση συσχέτισης.

Σε επίπεδο του συνόλου των χωρών της Ε.Ε. ο δείκτης ελέγχου της διαφθοράς είναι τελικά αυτός που επηρεάζει θετικά το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων. Δηλαδή σε χώρες με αυξημένο έλεγχο της διαφθοράς αναμένεται και υψηλότερη διείσδυση άμεσων ξένων επενδύσεων. Συνεπώς, οι ξένοι επενδυτές σε χώρες της Ε.Ε., γενικά, φαίνεται ότι ενδιαφέρονται να υπάρχει ουσιαστικός και αποτελεσματικός έλεγχος της διαφθοράς και όσο τείνει να υπάρχει τέτοιος, τόσο ευνοείται η απόφασή τους για επενδύσεις.

Για τις βόρειες χώρες της Ε.Ε. οι δείκτες πολιτικής σταθερότητας και ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων είναι τελικά αυτοί που επηρεάζουν θετικά το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ ο δείκτης κράτους δικαίου επηρεάζει αρνητικά. Δηλαδή στις βόρειες χώρες της Ε.Ε. όσο αυξάνει η πολιτική σταθερότητα και η ποιότητα κρατικών ρυθμίσεων τόσο αυξάνει η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ όσο αυξάνει το κράτος δικαίου τόσο μειώνεται. Φαίνεται ότι, ειδικά

για τις βόρειες χώρες της E.E., είναι κρίσιμο ζήτημα για τους ξένους επενδυτές η πολιτική σταθερότητα και η ποιότητα των κρατικών ρυθμίσεων. Επειδή οι βόρειες χώρες της E.E. είναι, κατά μέσο όρο, πιο ανεπτυγμένες από τις υπόλοιπες της E.E., θεωρείται ότι η παρουσία πολιτικής σταθερότητας είναι εκ των ουκ άνευ για να ευνοήσει άμεσες ξένες επενδύσεις, ενώ τυχόν απουσία της μάλλον θα δημιουργήσει προβληματισμό σε ξένους επενδυτές. Το ίδιο ισχύει και για τις κρατικές ρυθμίσεις, όπου η παρουσία τους θεωρείται εκ των ουκ άνευ σε προηγμένες χώρες και τυχόν απουσία δημιουργεί και πάλι προβληματισμό. Σχετικά με το κράτος δικαίου, οι επενδυτές δεν βλέπουν με καλό μάτι ένα ισχυρό τέτοιο κράτος ίσως για λόγους αυξημένης γραφειοκρατίας ή ακόμα και για λόγους νομικών περιορισμών και ρυθμίσεων που δεν αφήνουν τους ξένους επενδυτές να είναι ευέλικτοι και να έχουν αρκετές ευκαιρίες να κινηθούν όπως επιθυμούν για να αποκομίσουν κέρδη και, άρα, να έχουν κίνητρο να επενδύσουν.

Για τις ανατολικές χώρες της E.E. οι δείκτες ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων και ελέγχου διαφθοράς είναι τελικά αυτοί που επηρεάζουν θετικά το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ οι δείκτες πολιτικής σταθερότητας και κράτους δικαίου επηρεάζουν αρνητικά. Δηλαδή στις ανατολικές χώρες της E.E. όσο αυξάνει η ποιότητα κρατικών ρυθμίσεων και ο έλεγχος της διαφθοράς τόσο αυξάνει η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ όσο αυξάνει η πολιτική σταθερότητα και το κράτος δικαίου τόσο μειώνεται. Και για τις ανατολικές χώρες της E.E. επιθυμείτε από τους ξένους επενδυτές ένα αποτελεσματικό πλαίσιο ποιότητας κρατικών ρυθμίσεων που να ευνοεί τις επενδύσεις γενικότερα. Επίσης, ειδικά για αυτές χώρες, όπως ισχύει και για το σύνολο της E.E., επιθυμείτε να υπάρχει αποτελεσματικός έλεγχος της διαφθοράς. Μάλλον πιστεύεται από τους ξένους επενδυτές ότι επειδή αυτές οι χώρες δεν είναι τόσο προηγμένες όσο οι βόρειες, είναι πιο ευάλωτες σε θέματα διαφθοράς και για αυτό επιθυμείτε υψηλό επίπεδο αποτελεσματικότητας σε αυτόν τον τομέα για να έχουν οι ξένοι επενδυτές κίνητρα για επενδύσεις. Από την άλλη μεριά δεν φαίνεται να επιθυμείτε ή έστω να μην αποτελεί αντικίνητρο η απουσία πολιτικής σταθερότητας. Σε αυτές τις χώρες η πολιτική σταθερότητα δεν είναι εκ των ουκ άνευ και θεωρείται τυχόν απουσία της μάλλον ως κίνητρο για να εκμεταλλευτούν ξένοι επενδυτές ευκαιρίες που δημιουργεί μια κρατική αδυναμία ή θεωρείται ότι μια πολιτική σταθερότητα υπαγορεύει ένα καθεστώς σε αυτές τις χώρες που δεν αφήνει και πολλά περιθώρια για κερδοφόρες επενδύσεις με την έννοια ότι θα περιορίζονται οι δράσεις των επενδυτών. Το ίδιο ισχύει και για το κράτος δικαίου, όπου ένα ισχυρό

τέτοιο κράτος μάλλον συνεπάγεται αυξημένη γραφειοκρατία και έλλειψη ευελιξίας από τη μεριά των ξένων επενδυτών.

Για τις νότιες χώρες της Ε.Ε., τέλος, μόνο ο δείκτης κράτους δικαίου επηρεάζει θετικά το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων. Δηλαδή, στις νότιες χώρες της Ε.Ε. όσο αυξάνει το κράτος δικαίου, τόσο αυξάνει η διείσδυση των άμεσων ξένων επενδύσεων. Σε αυτές τις χώρες, και σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει στις βόρειες και ανατολικές χώρες της Ε.Ε., επιθυμείτε ένα ισχυρό κράτος δικαίου ως κίνητρο για ξένες επενδύσεις. Από ότι φαίνεται, οι ξένοι επενδυτές θεωρούν ότι ένα ισχυρό κράτος δικαίου στις νότιες χώρες είναι αναγκαίο για να τους εξασφαλίσει μια ασφάλεια στις επενδύσεις τους και δεν αποτελεί τροχοπέδη στην ανάπτυξη των δράσεων τους σε σχέση με ό,τι πιστεύεται στις βόρειες και τις ανατολικές χώρες.

Από τα παραπάνω ευρήματα, προκύπτει ότι γενικά στο σύνολο τους οι χώρες της Ε.Ε. για να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις θα πρέπει πάνω από όλα να διαμορφώσουν ένα ισχυρό πλαίσιο για ουσιαστικό και αποτελεσματικό έλεγχο της διαφθοράς. Από εκεί και πέρα, ειδικά οι βόρειες χώρες της Ε.Ε. θα πρέπει να διατηρούν σε υψηλό επίπεδο την πολιτική σταθερότητα που τις χαρακτηρίζει, ενώ θα πρέπει να διατηρούν σε υψηλό επίπεδο και την ποιότητα των κρατικών ρυθμίσεων. Αντίθετα, δεν είναι αναγκαίο να διατηρούν σε υψηλά επίπεδα το κράτος δικαίου. Οι ανατολικές χώρες της Ε.Ε. θα πρέπει και αυτές να διατηρούν σε υψηλό επίπεδο την ποιότητα των κρατικών ρυθμίσεων, ενώ δε θα πρέπει να διατηρούν σε υψηλό επίπεδο το κράτος δικαίου. Ομοίως, δεν είναι απαραίτητη η παρουσία πολιτικής σταθερότητας για να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις. Τέλος, οι νότιες χώρες της Ε.Ε., σε αντίθεση με τις βόρειες και ανατολικές θα πρέπει να δομήσουν ένα ισχυρό κράτος δικαίου διότι αυτό πρόκειται να ευνοήσει το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων.

Συνεπώς, τομείς της κρατικής λειτουργίας όπως έλεγχος διαφθοράς, πολιτική σταθερότητα, ποιότητα κρατικών ρυθμίσεων και κράτος δικαίου είναι οι κρίσιμοι που ευνοούν το επίπεδο των άμεσων ξένων επενδύσεων ως ποσοστό επί του ΑΕΠ. Μάλιστα, η πολιτική σταθερότητα και το κράτος δικαίου βρέθηκαν να έχουν αντίρροπες επιδράσεις ανάμεσα σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές της Ε.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Μελλάς Κ. & Πολλάλης,Γ.(2005), *Παγκοσμιοποίηση & Πολυεθνικές Επιχειρήσεις* ,Εκδόσεις Παπαζήση ,Αθήνα

Κυρκιλής,Δ.(2010),*Άμεσες Ξένες Επενδύσεις* ,Εκδόσεις Κριτική ,Αθήνα

Παναγιώτης Γ.Λιαργκόβας (2007),*Ξένες Άμεσες Επενδύσεις*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Σημειώσεις Καθ. Αλογοσκούφη Γ. (2005) ,*Διεθνής Οικονομική*

Ζαρωτιάδης Γρηγόρης (2005),*Σημειώσεις του μαθήματος Θεωρία των Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών* ,Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Παπανδρέου Βάσω (1981),*Πολυεθνικές Επιχειρήσεις και αναπτυσσόμενες Χώρες* ,Εκδόσεις Gutenberg.

Αριστεΐδη Χατζη (2011),*Θεσμικό Έλλειμμα, Φύλλο Ελευθερίας* σελ.133-140

Κώστας Ν.Θεριανός & Νίκος Δ. Φωτόπουλος , *Βασικές αρχές κοινωνικών επιστημών* ,Εκδόσεις Πατάκης, Αθήνα .

Πέτρου Α. Γέμτου (2001) ,*Οικονομία και Δίκαιο* ,Εκδόσεις Σακκούλα, Αθήνα

Κ.Κοτταρίδη κ Δ.Γιακούλας (2013),*Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Ελλάδα : Οι επιπτώσεις της κρίσης και ο ρόλος των Θεσμών*, Παρατηρητήριο για την Κρίση.

Douglass C.North (2006),*Θεσμοί ,Θεσμική αλλαγή και Οικονομική Επίδοση* ,Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Michael Hughes & Caroryl J. Kroehler (2007) ,*Κοινωνιολογία :Οι βασικές έννοιες*, Εκδόσεις Κριτική

Nojoud S.Habash (2007),*Διδακτορική Διατριβή :Πολιτισμικά ,Πολιτικά και Οικονομικά Εμπόδια Προσέλκυσης Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στις χώρες της Μέσης Ανατολής*.

Ξένη

Brindusa Anghel (2005), Do Institutions affect Foreign Direct Investment?

Xiaolun Sun , How to Promote FDI? The Regulatory and Institutional Environment for Attracting FDI.

Kaufmann, D., Kraay, A., & Mastruzzi, M. (2011). The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues. Hague Journal On The Rule Of Law

Phillippe Kohler (2010) ,Foreign direct investment in countries with weak institutions, Paris.

Nathalie Fabry and Sylvain Zeghni (2010) ,Inward FDI in seven transitional countries of South –Eastern Europe: a quest of institution –based attractiveness.

Matthias Busse and Carsten Hefeker (2005), Political Risk , Institutions and Foreign Direct Investment.

John H. Dunning (2004),Institutional reform ,FDI and European transition economies, United Kingdom.

Ourvashi Bissoon (2011),Can better institutions attract more foreign direct investment (FDI)? Evidence from developing countries.

Alan Bevan ,Saul Estrin and Klaus Meyer (2004), Foreign investment location and institutional development in transition economies.

Διαδικτυακοί Τόποι

<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan006349.pdf>

http://paronomastis.blogspot.gr/2012/10/blog-post_9.html

<http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

<http://unctadstat.unctad.org/EN/>

http://www.indeepanalysis.gr/sites/default/files/arxeia/nikodimos_servos.pdf

http://www.indeepanalysis.gr/sites/default/files/arxeia/nikodimos_servos.pdf